

Anvendelsesområdet for straffelovens § 243

The scope of section 243 in the Danish penal code

Af Cecilie Vanhove Jakobsen

Vejleder: Jesper Lindholm

Abstract

The main purpose of this thesis is to examine the scope of psychological abuse in the Danish penal code section 243. Before the clause was implemented into the Danish penal code, it was heavily criticized by legal experts because they believed the clause to be vague and that it would do more harm than good. To accommodate this uncertainty the legislator gave a lot of examples of behavior, that could be covered by the clause. However, some of these examples can take place in the everyday life for people so it did not make the clause easier to understand.

Because of this uncertainty the thesis examines case law in hopes of getting a bigger understanding of which actions constitute a criminal offense. The case law is divided into psychological abuse between relatives and psychological abuse in romantic relationships to see, if there is a difference in the assessment of psychological abuse depending on the relationship between the defendant and the injured party. In addition to romantic relationships, it is also examined if psychological abuse can be exerted on digital services. It can happen that the defendant suffers from mental illness or substance abuse, and because of this it is examined if these things can constitute mitigating circumstances.

It can be concluded that the criminal actions are actions that can humiliate, demean, harass, or harm the injured party and their honor or self-esteem. The case law shows that criminal actions can be an excessive control of the injured party especially in regard to what clothes he or she is allowed to wear, negative comments about the injured party and actions to isolate the injured party from one's family and other relationships. These actions constitute a criminal offense regardless of the relations between the parties.

However, these actions can only constitute a criminal offense if they are able to manage the injured party and if the actions are exhibited repeatedly over a period of time. If this is not the case, then the actions are not punishable under section 243. The Danish case law does not specify when actions are able to manage someone, and neither is it specified how many times and for how long the actions must be exhibited to constitute a criminal offense.

Even though section 243 became effective in the Danish penal code three years ago and there now are case law regarding the clause, there is no doubt that the clause is vague. This conflict with section 1 in the Danish penal code that states, that actions only constitutes a criminal offense if there is a legal basis. This section is due to the fact that citizens need to know which actions are punishable and

which are not, and this is not possible with a vague clause. However, the clauses uncertainty does not lead to the clause being of no effect.

It has also been examined if section 243 falls within another section in the Danish penal code or if the section criminalizes new behavior. Section 213 criminalize neglect within biological families. There are certain overlaps between the two sections in regard to the criminalized actions, but section 243 about psychological abuse criminalizes actions that were not a criminal offense before the clause was implemented into the Danish penal code.

Indhold

1. Indledning.....	5
1.1. Problemformulering.....	6
1.2. Metode.....	6
1.3. Afgrænsning	6
2. Straffelovens § 243	7
2.1. Bestemmelsens objektive gerningsindhold.....	9
2.1.1. Tilknytning til husstanden.....	9
2.1.2. Gentagne gange over en periode	11
2.1.3. Nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd	11
2.1.4. Grov adfærd	12
2.1.5. Egned til utilbørligt at styre forurettede.....	13
3. Kritikken ifølge retsteoretikere og praktikere.....	13
3.1. Justitsministerens respons.....	16
4. Bestemmelsens anvendelse i retspraksis	17
4.1. Psykisk vold i beslægtede familieforhold.....	18
4.1.1. Når mor er tiltalt for psykisk vold	18
4.1.2. Når far er tiltalt for psykisk vold	20
4.1.3. Når storebror er tiltalt for psykisk vold	22
4.1.4. Sammenfatning	24
4.2. Psykisk vold i samlivsforhold.....	25
4.2.1. Bestemmelsens objektive gerningsselementer.....	25
4.2.2. Enkeltstående krænkelser.....	29
4.2.3. Psykisk vold udøvet via digitale tjenester.....	32
4.2.4. Formildende omstændigheder	33
4.2.5. Sammenfatning	37
4.3. Delkonklusion.....	38
5. Straffelovens § 243 og legalitetsprincippet	41
5.1. Bestemmelsens klarhed	42
5.1.1. Nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd	43
5.1.2. Gentagne gange over en periode	44
5.2. Lever straffelovens § 243 op til legalitetsprincippet?	46
6. Behovet for en selvstændig bestemmelse.....	47
6.1. Vanrøgt.....	48

6.1.1. Personkredsen	48
6.1.2. Den kriminaliserede adfærd	49
6.1.3. Enkeltstående tilfælde eller gentagne gange	52
6.2. Delkonklusion.....	52
6.3. Effekten af en selvstændig bestemmelse	53
7. Konklusion	56
8. Litteraturliste	59
9. Bilag.....	61
Bilag 1	61
Bilag 2.....	62

1. Indledning

En 15-årig dreng bliver tiltalt for psykisk vold mod sin 11-årige lillebror. En anmeldelse, der kommer fra drengenes far. Det lyder som en situation taget ud af den fiktive verden, men det er ikke tilfældet. Det var omdrejningspunktet i den første sag om psykisk vold efter straffelovens § 243, der blev ført ved domstolene. Faren og moren var midt i en konfliktfyldt skilsmisse, hvor drengene skulle vælge side, og derved opstod der også konflikt mellem brødrene.

Er det meningen, at dysfunktionelle familierelationer skal gøres til genstand for strafferetlig behandling? Og hvad med parrelationer? Skal det være strafbart at være en særligt dårlig kæreste eller ægtefælle? Da bestemmelsen blev indført, blev den især kritiseret blandt strafferetlige eksperter, fordi der er tale om en bestemmelse, der vil gribe ind i den daglige livsførelse. For hvordan opnås der sikkerhed for, at der kun straffes i de grove tilfælde af psykisk vold, og ikke de tilfælde, hvor der blot er tale om dysfunktionelle eller dårlige relationer? Bestemmelsen rejser altså en del spørgsmål i forhold til borgernes private livsførelse, og derfor er det relevant at undersøge, hvilken adfærd der kriminaliseres med bestemmelsen.

At pålægge en borger strafansvar er meget indgribende, og derfor følger det af straffelovens § 1, at straf kun kan pålægges, hvis der er lovhjemmel dertil. Dette skyldes hensynet til borgerne, så de kan indrette deres ageren efter, hvad der er strafbart og ikke strafbart, men når bestemmelsen er blevet kritiseret for at være uklar, er det så muligt som borger at indrette sig efter den?

Bestemmelsen fører i sig selv en række spørgsmål med sig. Nu er der imidlertid gået tre år siden, at bestemmelsen er blevet indført. Det betyder, at der nu er retspraksis på området, og det er derfor relevant og interessant at undersøge, hvordan domstolene forholder sig til bestemmelsen, herunder hvad der lægges vægt på i vurderingen af, hvornår en adfærd er strafbar som psykisk vold i dansk ret.

Bestemmelsen om psykisk vold er ny, men det er ikke nyt at straffe lignende adfærd, som nu er kriminaliseret ved psykisk vold. Dette ses bl.a. i straffelovens § 213, hvor den, der udøver vanrøgt eller nedværdigende behandling mod familiemedlemmer, straffes. Nedværdigende behandling er også omfattet af bestemmelsen om psykisk vold over for personer med tilknytning til samme husstand. Der er således et sammenfald mellem disse to samt andre bestemmelser. Derfor er det også relevant at undersøge, hvorvidt der egentligt er behov for en selvstændig bestemmelse vedrørende psykisk vold.

1.1. Problemformulering

Specialet vil undersøge hvilke handlinger, der er strafbare efter de objektive gerningsmomenter i straffelovens § 243 om psykisk vold og om bestemmelsen er så uklar, som den er blevet kritiseret for i retsteorien. Til sidst forekommer en kortere undersøgelse af, om der reelt er behov for en bestemmelse, der selvstændigt kriminaliserer psykisk vold set i forhold til straffelovens § 213 om vanrøgt.

1.2. Metode

Ved besvarelse af problemformuleringen anvendes den retsdogmatiske metode, som indebærer at beskrive, analysere og systematisere gældende ret ud fra relevante retskilder.¹ I dansk ret er der fire retskildegrupper: loven, retspraksis, sædvanen og forholdets natur.² Den retskildemæssige værdi følger af rækkefølgen, idet loven er øverst i den retlige trinfølge og til sidst forholdets natur.

Specialet tager udgangspunkt i straffelovens § 243 og lovforslag nr. L 139 af 9. januar 2019, hvor Justitsministeriets bemærkninger til bestemmelsen fremgår. Ud fra dette kan det beskrives, hvilke gerningsmomenter bestemmelsen dækker over og hvad de indeholder. Dertil vil relevant retspraksis blive analyseret for at klarlægge bestemmelsens anvendelsesområde i praksis og derved gældende ret.

Derudover vil der blive anvendt retslitteratur i form af fagbøger og en artikel fra et tidsskrift. Dette betragtes dog ikke som en retskilde,³ og derfor kan retslitteraturen ikke anvendes med samme retskildemæssige værdi som loven og retspraksis. Retslitteraturen tjener alene som fortolkningsbidrag til forståelse af bestemmelsens indhold. Det er begrænset, hvor meget retslitteraturen har berørt bestemmelsen på nuværende tidspunkt. Derfor inddrages også artikler fra dagspressen, hvor fagfolk enten har udtalt sig eller skrevet artikler. Eftersom retslitteraturen ikke udgør en retskilde, er det vigtigt at være kildekritisk over for litteraturen i både fagbøger og dagspressen, idet forfatterens subjektive holdninger kan komme til udtryk, og dette gælder navnlig i forhold til bestemmelsen om psykisk vold, da den har været særdeles kritiseret i litteraturen.

1.3. Afgrænsning

Specialets undersøgelsesområde vedrørende behovet for en selvstændig bestemmelse om psykisk vold er afgrænset til kun at omhandle straffelovens (STRFL) § 213. Øvrige bestemmelser er relevante

---

¹ Carsten Munk-Hansen, Retsvidenskabsteori, s. 204

² Ibid, s. 199

³ Ibid, s. 399

for denne undersøgelse, herunder trusler efter STRFL § 266 og ulovlig tvang efter § 260, stk. 1, men af hensyn til muligheden for at lave en dybdegående undersøgelse behandles alene § 213. Det skyldes, at denne bestemmelse indholdsmæssigt indeholder flere lignende momenter, herunder formuleringen ”nedværdigende behandling”.

Ved analyse af retspraksis er der lagt vægt på at bruge domme, hvor der sker frifindelse og hvor der sker domfældelse. Dette gøres for at skabe det bedste billede af, hvad gældende ret er efter bestemmelsen, idet domstolene ved behandling af sagerne fastlægger, hvilken adfærd der er omfattet af bestemmelsen og hvilken der ikke er. Disse domme er udvalgt på baggrund af forskellige kriterier, bl.a. hvilken relation der er mellem forurettede og tiltalte, således, at både domme vedrørende parforhold og domme vedrørende beslægtede familieforhold omtales og analyseres. Der er desuden også valgt ud fra, om dommene udtaler sig om et specifikt gerningsmoment, og i så fald er disse prioriteret i udvælgelsen. Dommene er udvalgt fra Ugeskrift for Retsvæsen, Tidsskrift for Kriminalret og Anklagemyndighedens Vidensbase. Det bemærkes hertil, at domme kun er udvalgt fra Anklagemyndighedens Vidensbase, hvis det ikke har været muligt at finde dem i enten ugeskriftet eller tidsskriftet.

Slutteligt bemærkes det, at spørgsmålet om strafudmåling, herunder gentagelsestilfælde, ikke behandles i specialet.

2. Straffelovens § 243

Psykisk vold er kriminaliseret i STRFL § 243 og har følgende ordlyd:

Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Bestemmelsen trådte i kraft den 1. april 2019 og finder alene anvendelse på handlinger, der er begået efter ikrafttrædelsestidspunktet.⁴

Baggrunden for at indføre bestemmelsen begrundes med, at det kan have store konsekvenser for forurettede at blive udsat for psykisk vold. Dette gælder både for den personlige frihed og en persons

---

⁴ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til § 7, s. 15

psykiske velbefindende og konsekvenserne kan være langvarige eller livsvarige, idet psykisk vold nedbryder den psykiske integritet hos ofrene.⁵ Det afgørende er, at ofrene får den beskyttelse, forståelse og anerkendelse fra samfundet, som de fortjener.⁶

Bestemmelsen har en betydningsmæssig signalværdi i forhold til, hvor alvorligt psykisk vold skal betragtes. Formålet med lovforslaget er at sidestille psykisk vold med fysisk vold.⁷ Dette ses ved, at straffen ved psykisk vold efter § 243 og fysisk vold efter § 244, stk. 1, i begge tilfælde er bestemt til at være bøde eller fængsel indtil 3 år. Derudover fremgår det af STRFL § 247, hvor der kan ske strafforhøjelse på grund af tidligere domme om vold, og det gælder nu uanset om det er fysisk eller psykisk vold, der er dømt for.⁸

STRFL § 243 indeholder ikke en definition af psykisk vold, idet der kan være tale om meget forskelligartede handlinger og krænkelser, der begås i nære relationer, med forskellige karakterer.⁹ Det anføres, at begrebet som regel bruges til *”at betegne et gentaget eller kontinuerligt mønster af handlinger eller undladelser (eller begge dele), der har til formål at kontrollere eller dominere en anden, så denne underordner sig eller nedbrydes”*.¹⁰ Derudover kan psykisk vold karakteriseres som et *”regime, der er præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter”*.¹¹ På trods af manglen på en definition i bestemmelsen, så indeholder forarbejderne altså en beskrivelse af, hvordan psykisk vold kan beskrives. Manglen på en definition betyder, at bestemmelsen ikke bliver for fastlåst i, hvad der anses for psykisk vold, og dermed har domstolene mulighed for at foretage et skøn i hver enkelt sag og vurdere, om der er tale om psykisk vold. Dette kan være en fordel, da psykisk vold kan udøves på mange måder og bestemmelsen derved ikke bliver for fastlåst i anvendelsesområdet. Det kan dog også gøre det vanskeligt at vurdere, hvilken adfærd, bestemmelsen dækker over, og hvornår en adfærd falder inden for bestemmelsen.

Bestemmelsens formulering ”herunder ved udøvelse af negativ social kontrol” var ikke en del af dens oprindelige indhold, da den blev indsat i straffeloven ved lov nr. 329 af 30. marts 2019. Denne del blev først tilføjet ved lov nr. 415 af 13. marts 2021. Dette var begrundet i et ønske om at styrke

---

⁵ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 3

⁶ Ibid, s. 3

⁷ Ibid, s. 3

⁸ Ibid s. 3

⁹ Ibid, s. 5

¹⁰ Ibid, s. 5

¹¹ Ibid, s. 10

indsatsen mod negativ social kontrol.¹² Negativ social kontrol var allerede omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, men ved at indsætte det direkte i bestemmelsen blev det et klart signal om, at dette også kan udgøre psykisk vold¹³ Negativ social kontrol er ikke nærmere defineret i bestemmelsen, men i forarbejderne beskrives det som værende indgåelse af ægteskabs- eller skilsmissekontrakt, der på en utilbørlig måde styrer den anden person.¹⁴ Negativ social kontrol udøves ved at fastholde personen i et forhold mod dennes vilje eller ved at lægge pres på en person til at træffe eller undlade at træffe bestemte livsbeslutninger, herunder skilsmisse eller valg af (kommende) ægtefælle, partner, bopæl eller uddannelse.¹⁵ Dette var også nævnt som eksempler ved det første lovforslag.¹⁶ Ændringen har derfor ingen betydning for bestemmelsens oprindelige anvendelsesområde,¹⁷ hvorfor det ikke har ændret på bestemmelsens anvendelse i retspraksis.

2.1. Bestemmelsens objektive gerningsindhold

Der er fem objektive betingelser, der skal være opfyldt for, at bestemmelsens gerningsindhold er realiseret:

- 1) Gerningspersonen skal tilhøre eller være nært tilknyttet forurettedes husstand
- 2) Adfærden skal være foretaget gentagne gange over en periode
- 3) Adfærden skal være nedværdigende, forulempende eller krænkende
- 4) Adfærden skal være grov, og
- 5) Adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede

Hertil bemærkes, at handlingerne skal kunne tilregnes gerningspersonen som forsætlige, idet uagtsomhed kun straffes, når der er hjemmel til det, jf. STRFL § 19, hvilket ikke er tilfældet her.

2.1.1. Tilknytning til husstanden

Ordlyden afgrænser bestemmelsens anvendelsesområde, idet det anføres, at ”den som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden” kan straffes efter bestemmelsen.

Gerningspersonen kan derfor tilhøre husstanden ved, at vedkommende har adresse der. Derved omfattes alle med fælles adresse, herunder ægtefælle, samlever, forældre, plejeforældre samt

---

¹² FT 2020-2021, tillæg A. L 126, pkt. 2.1.2, s. 7

¹³ Ibid, s. 7

¹⁴ FT 2020-2021, tillæg A, L 126, pkt. 2.1.3, s. 8

¹⁵ FT 2020-2021, tillæg A, L 126, pkt. 2.1.2, s. 7

¹⁶ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

¹⁷ FT 2020-2021, tillæg A. L 126, pkt. 2.1.2, s. 7

søskende. En nær tilknytning kan også foreligge ved at gerningspersonen jævnligt kommer i husstanden eller er involveret i det daglige liv for personer i husstanden, hvilket kan være andre familiemedlemmer, som jævnligt kommer i hjemmet.¹⁸ Bestemmelsen gælder også for personer, der tidligere har tilhørt eller været nært tilknyttet husstanden, men her forudsætter det, at der er en forbindelse mellem den psykiske vold og gerningspersonens tilknytning til husstanden.¹⁹ Det kan være tilfældet, hvis gerningspersonen bor i husstanden, da den psykiske vold begynder, og den fortsætter efter vedkommende ikke længere er tilknyttet husstanden.²⁰ Bestemmelsen sikrer således, at gerningspersoner med et nært tilknytningsforhold til en forurettet, vil kunne være omfattet af bestemmelsen uden nødvendigvis at have fælles bopæl med forurettede.

Ved vurdering af tilknytningsmomentet vil derfor bl.a. kunne indgå om gerningspersonen har eller tidligere har haft folkeregisteradresse på samme bopæl, som forurettede, om der er et afhængighedsforhold eller vedkommende er beslægtet til forurettede og om gerningspersonen kommer jævnligt i forurettedes hjem.²¹ Dette er dog ikke de eneste afgørende momenter i forhold til tilknytning, idet forarbejderne gør gældende, at psykisk vold også kan udøves ved hjælp af digitale tjenester, herunder telefon, sms, gps-sporing, sociale medier osv. Derfor vil det også være relevant at undersøge om gerningspersonen og forurettede jævnligt har kontakt på digitale tjenester.²² Derved omfatter psykisk vold også den digitale adfærd og er ikke afgrænset til kun at omfatte den adfærd, som kan udøves, når gerningspersonen og forurettede er fysisk sammen.

Eftersom gerningspersonen skal have eller tidligere have haft en tilknytning til husstanden, er det kun psykisk vold i nære relationer, der straffes. Som eksempler, der falder uden for bestemmelsen, kan nævnes psykisk vold på en arbejdsplads eller mellem personer, der ikke har en nær tilknytning til hinandens husstand, f.eks. naboer²³. Lovforarbejderne anfører også, at hvis den psykiske vold begynder længere tid efter samlivsophævelsen, vil adfærden som udgangspunkt falde uden for bestemmelsen.²⁴ Det er derfor ikke alle tilfælde af psykisk vold, der er gjort strafbart. Afgrænsningen til nære relationer er begrundet med, at psykisk vold i disse relationer kan være særligt indgribende,

---

¹⁸ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 9

¹⁹ Ibid, s. 10

²⁰ Ibid s. 10

²¹ Ibid, s. 9 f.

²² Ibid s. 10

²³ Nielsen, Psykisk vold – straffelovens § 243, s. 117

²⁴ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

fordi det kan være vanskeligt for forurettede at slippe væk fra det, og derfor er der et særligt behov for beskyttelse i sådanne relationer.²⁵

2.1.2. Gentagne gange over en periode

Adfærden skal være foretaget gentagne gange over en periode. Det betyder, at enkeltstående krænkelser ikke er omfattet af bestemmelsen, idet adfærden skal kunne opfattes som et mønster. Dog kan enkeltstående krænkelser alligevel være omfattet, hvis det er meget alvorlige krænkelser.²⁶ Lovforarbejderne nævner dog ingen eksempler på, hvornår enkeltstående krænkelser er så alvorlige, at de falder ind under bestemmelsen. Det må derfor være overladt til retspraksis at vurdere.

Psykisk vold kan være mange ting, og derfor er det heller ikke et krav i forhold til gentagen adfærd, at det er de samme typer af krænkelser, der sker gentagne gange.²⁷

Den krænkende adfærd skal være foregået over en vis periode, og det er en konkret vurdering i forhold til, hvor lang perioden skal være. Der lægges vægt på intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden, og der tages især hensyn til om forurettede børns udvikling eller selvopfattelse vil blive skadet. Perioden behøver ikke være lang, hvis perioderne er intense eller hyppige.²⁸

2.1.3. Nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd

Adfærden over for forurettede skal være nedværdigende, forulempende eller krænkende. Det er en objektiv vurdering af, hvorvidt adfærden har en eller flere af disse tre momenter, og både handlinger og undladelser kan være omfattet, hvis adfærden falder ind under begreberne. Ved anvendelse af begreberne er det ikke nødvendigt, at der skal kunne sondres mellem dem, fordi nogle handlinger kan være både nedværdigende, forulempende og krænkende. Derudover vil adfærden normalt indebære, at forurettede kontrolleres og bestemmes over på en enevældig og hensynsløs måde.²⁹

Ved en nedværdigende adfærd omfattes handlinger, som er egnet til at ydmyge eller nedgøre forurettede. Det er ikke et krav, at andre end gerningspersonen er vidne til ydmygelsen eller nedgørelsen. Som eksempler nævner forarbejderne, at gerningspersonen behandler den forurettede

---

²⁵ Ibid, s. 6

²⁶ Ibid, s. 10

²⁷ Ibid, s. 10

²⁸ Ibid, s. 10

²⁹ Ibid, s. 10

åbenlyst dårligere end andre, at forurettede skal gøre eller tåle noget, som denne ikke bryder sig om eller at forurettede berøves muligheden for indflydelse på egne forhold.³⁰

Forulempende handlinger vil omfatte gerningspersonens chikanerende eller generende adfærd, uanset om adfærden er udvist af gerningspersonen selv eller denne har fået andre til at foretage handlingerne for sig. Som eksempler nævnes tilfælde, hvor gerningspersonen kontakter forurettedes arbejdsplads, familie, venner m.fl. for at sprede falske rygter om forurettede, at der sendes private billeder af forurettede til andre eller at gerningspersonen ofte ved beskeder gør forurettede opmærksom på, gerningspersonen ved, hvor pågældende befinder sig.³¹ Disse eksempler har karakter af en stalkende adfærd, men kan således også udgøre psykisk vold.

I forhold til krænkende adfærd nævnes som eksempler en adfærd, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som kan påvirke den forurettedes psykiske integritet. Herudover nævnes også, hvis en person overværer handlinger begået over for sine nærmeste, som kan opleves som ubehagelige eller chokerende, f.eks. børn der oplever fysisk og/eller psykisk vold mod forældre eller søskende. Det nævnes også, at det typisk vil være et element, at forurettede oplever at få sine grænser overskredet.³² Krænkende adfærd beskrives i forarbejderne som et bredt begreb,³³ og der nævnes modsat de to andre handlinger ikke, hvilken slags adfærd der specifikt er krænkende. I stedet gives der blot eksempler på en adfærd, der kan være omfattet. Dette kan således have karakter af at være et opsamlingsbegreb.

Krænkende adfærd omfatter også en manipulerende adfærd. Det kan være situationer, hvor gerningspersonen fordrejer en situation på en sådan måde, at forurettede får den opfattelse, at den krænkende adfærd er selvforskyldt. Det kan dog også være en påvirkning af forurettedes tanker og holdninger, eller en urimelig kritik, hentydninger eller anklager med det formål, at forurettede skal underkaste sig gerningspersonen.³⁴

2.1.4. Grov adfærd

For at den nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd kan være omfattet af bestemmelsen, skal den kunne betegnes som grov. Derved er det ikke enhver slags adfærd, der er omfattet. Det er

---

³⁰ Ibid, s. 10

³¹ Ibid, s. 10

³² Ibid, s. 10

³³ Ibid s. 10

³⁴ Ibid, s. 11

dog ikke et krav, at de enkeltstående handlinger eller undladelser kan anses som grov, hvis alle handlingerne tilsammen udgør en grov adfærd.³⁵

Hvornår en adfærd er grov, er ikke nærmere defineret. Kravet hænger dog sammen med kravet om, at adfærden skal være udvist gentagne gange over en periode, og at den skal være egnet til at styre forurettede. På den baggrund skal adfærden samlet set være af en vis varighed, intensitet og dermed grovhed.³⁶

2.1.5. Egnet til utilbørligt at styre forurettede

Adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede.

Ved brug af ordet ”styre” vil der være tale om en kontrollerende adfærd, så forurettede er forhindret i at udfolde sig frit, herunder bestemme over sig selv og sit eget liv, og derved være påvirket til at gøre eller tåle noget, som ikke er udtryk for forurettedes egen fri vilje. Det vil også være en kontrollerende adfærd, hvis forurettedes selvværd nedbrydes eller hvis forurettede gøres afhængig af gerningspersonen eller isoleres.

Hvorvidt adfærden er egnet til at styre forurettede, er en objektiv vurdering, og det er derfor ikke afgørende om forurettede egentlig er blevet styret.³⁷

Adfærden skal derudover også være utilbørlig, og derfor skal adfærden gå ud over, hvad der er naturligt for parternes relation. Derfor vil f.eks. forældres opdragelse af deres børn som udgangspunkt ikke være omfattet af bestemmelsen, medmindre der er tale om grove krænkelser.³⁸

3. Kritikken ifølge retsteoretikere og praktikere

STRFL § 243 er blevet særdeles kritiseret i den teoretiske verden af fagfolk. Denne kritik vil blive behandlet nedenfor, men det er vigtigt at gøre opmærksom på, at nedenstående alene er udtryk for de respektive fagfolks holdninger.

Bestemmelsen er i retslitteraturen blevet kritiseret for at være uklar, og at det eneste klare om den er, at den er uklar.³⁹ Derudover er det kritiseret, at den griber ind i dagligdagens livsførelse og sociale relationer uden, at borgerne får et klart billede af hvilken konkret adfærd og handlinger, der er

---

³⁵ Ibid, s. 11

³⁶ Ibid, s. 11

³⁷ Ibid, s. 11

³⁸ Ibid, s. 11

³⁹ Madsen, Strafferet 1 – ansvaret, s. 36

kriminelle efter bestemmelsen.⁴⁰ På den baggrund anføres det også, at det må være vanskeligt at adskille de dysfunktionelle og tumultariske forhold fra den nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der vil være omfattet af STRFL § 243. Som eksempel nævner forfatteren, at forarbejderne bl.a. nævner, at det kan være omfattet af bestemmelsen at ignorere en person, hvilket må komme bag på de fleste, at det nu kan være strafbart. Forfatteren går skridtet videre i sin kritik, idet bestemmelsen beskrives som et ”håndværksmæssigt dårligt lovgivningsarbejde”.⁴¹

Udover at være uklar, kritiseres bestemmelsen i retslitteraturen også for, at det er et meget bredt og ubestemmeligt spektrum af handlinger og undladelser, der kriminaliseres, hvilket dog begrænses af kravet om grovhed. Derudover er den nedre grænse for strafbarheden særdeles uklar, hvorfor det må afhænge af tiltalepraksis og retspraksis, hvor grænsen for det strafbare ligger.⁴²

Ved ovenstående kritik blev der lagt vægt på, at bestemmelsen i sig selv er uklar, men at især den nedre grænse for strafbarheden er uklar og at det må være vanskeligt at adskille dysfunktionelle og tumultariske forhold fra den strafbare adfærd. Dette er også udgangspunktet i Ekstra Bladets artikel *Tre års fængsel til konen: Bad manden skifte tøj*, hvor en af landets mest fremtrædende forsvarsadvokater Peter Secher giver udtryk for sin holdning til bestemmelsen. Secher anfører, at bestemmelsen er svær at forstå ligesom ovenstående kritik, men hans indgangsvinkel er noget anderledes. For at understrege sin pointe tager Secher udgangspunkt i de mest krakilske eksempler på kvinders opførsel over for deres mænd, herunder hans egen mor. Secher indleder med, at der er godt nyt til alle tøffelhelte, og fortsætter med ”*alle mænd ved, at kvinder manipulerer, og hvis det ikke virker, så styrer de deres mænd ved at påføre dem ubehag og skyldfølelse. De skælder ud, ignorerer og skaber dårlig stemning*”. Han fortsætter med at komme på gængse eksempler i dagligdagen for parforhold med et eksempel om, at næste gang manden rydder op i stedet for at se fodbold, fordi konen ellers skælder ham ud og lægger ham på is, så er manden offer for psykisk vold med henvisning til, at manipulerende adfærd kan være påvirkning af forurettedes adfærd. Som konkret eksempel nævner han sin egen mor, der hver aften vækker hans far og skælder ham ud for at falde i søvn på sofaen, og at hun bliver sur, når han er kommet sent hjem, fordi han har været sammen med personer, som hun gerne ville, at han undgik. Derudover har hun også skældt ham ud for hans tøjvalg. Dette er alt sammen nævnt som eksempler i forarbejderne på, hvad psykisk vold kan være. Secher sætter virkelig bestemmelsen på spidsen med disse eksempler, men de nævnte eksempler har

---

⁴⁰ Ibid, s. 36

⁴¹ Ibid, s. 37

⁴² Elholm m.fl., Kommenteret Straffelov – speciel del, s. 499

han henført til uddrag fra lovforarbejderne for at vise, at lovforslagets eksempler sagtens kan passe på parforhold i et eller andet omfang, herunder især langvarige forhold. Til slut giver han hans personlige hovedargument mod loven, som er ”*at friere fortolkning baseret på luftige forarbejder og dommerens fornemmelser mv. er forbundet med betydelig risiko for at blive vilkårlig*”. Sechers frygt er således, at bestemmelsen bliver for indgribende i parforholdets dagligdag, og at den med dens uklarhed også kan ramme de ”almindelige” parforhold.⁴³

”*Vi er åbenbart nu kommet dertil, at dysfunktionelle og usunde parrelationer er gået hen og blevet en sag for politiet, anklagemyndigheden og i sidste ende domstolene*”.⁴⁴ Sådan udtaler Lasse Lund Madsen, professor i strafferet, sig i en kronik til Politiken. Han anfører, at to tidligere (unævnte) professorer i strafferet, en nuværende (unævnt) lektor og ham selv på daværende tidspunkt ikke kunne svare på, hvad der faktisk kriminaliseres med bestemmelsen. Madsen nævner også, at det i praksis er nærliggende at forestille sig, at anmeldelser vil forekomme i forbindelse med komplicerede og hårde skilsmisser.⁴⁵

Birgit Feldtmann, professor i strafferet ved Aalborg Universitet, har også udtalt sig om bestemmelsen, men ikke i lige så kritiske vendinger, som de ovennævnte personer. Hun mener, at intentionerne med bestemmelsen er gode, men hun er ikke sikker på, at der er fundet den rigtige løsning med kriminaliseringen af psykisk vold.⁴⁶ Problemet med psykisk vold er, at der sker kriminalisering af private forhold og her må staten ikke blande sig for meget. Feldtmann påpeger også, at det er svært at vurdere, hvornår kravene i bestemmelsen er opfyldt og dette kan være med til, at bestemmelsen ikke får den helt store effekt. Hun anfører, at bestemmelsen er meget kompliceret og derfor svær at anvende i praksis, og at det kan være svært at løfte bevisbyrden, fordi det er handlinger, der oftest foregår i det private hjem uden vidner. På den baggrund frygter Feldtmann, at loven giver falske forhåbninger til ofrene, eftersom bestemmelsen er uklar og dermed vanskelig at anvende i praksis.⁴⁷

Jørn Vestergaard, der også er professor i strafferet, har i en kronik i Berlingske udtalt, at nogle af udtrykkene i bestemmelsen kan give anledning til unødigt tvivl og usikkerhed, hvilket kan modvirke en effektiv retshåndhævelse.⁴⁸ Vestergaard lægger også vægt på, ligesom Feldtmann, at dette kan

---

⁴³ Secher, Tre års fængsel til konen: Bad manden skifte tøj

⁴⁴ Madsen, Det er en dårlig idé at gøre dysfunktionelle parrelationer til en politi-sag. Så er #metoo-kulturen gået for vidt

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ Feldtmann, Juraprofessor: Lov om psykisk vold kan risikere at ramme ofre yderligere

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Vestergaard, Professor i strafferet: Naturligvis kan vi kriminalisere ”psykisk vold” – og det kan let føres ud i livet

udsætte ofrene for unødige krænkelse, idet den kan være vanskelig at anvende i praksis. På trods af dette, siger Vestergaard ”*Naturligvis kan vi kriminalisere ”psykisk vold” – og det kan let føres ud i livet*”.⁴⁹ Det er således ikke umuligt at kriminalisere psykisk vold; det skal ”bare” gøres på den rigtige måde.

3.1. Justitsministerens respons

De ovenstående artikler er skrevet før bestemmelsen blev indsat i loven. I forbindelse med lovforslagets fremsættelse blev der bl.a. stillet spørgsmål til Justitsministeren om, hvordan han forholder sig til kritikken fremsat af Lasse Lund Madsen i ovennævnte kronik i Politiken.⁵⁰

Justitsministeren slår her fast, at det ikke er dysfunktionelle parrelationer, der kriminaliseres. Det er i stedet ”*alvorlige krænkelse af en persons personlige frihed og psykiske integritet, som vi som samfund ikke vil acceptere*”.⁵¹ Han anfører også, at han ikke er i tvivl om, at lovforslaget er rigtigt og nødvendigt. Samtidig er han dog også enig med Madsen om, at indsatsen ikke er tilstrækkelig kun ved kriminalisering. Der er derfor afsat penge til en handlingsplan og iværksat tiltag i politiet og anklagemyndigheden.⁵²

På baggrund af kritikken om, at bestemmelsen er uklar, oplyser ministeren, at der er foretaget justeringer i den foreslåede bestemmelses ordlyd samt en præcisering af bemærkningerne til bestemmelsen, herunder ved flere konkrete eksempler på adfærd, der kan udgøre psykisk vold. Dette er sket med det formål at sikre, at bestemmelsen er så klar og præcis som mulig.⁵³

Ministeren er også blevet spurgt til det nævnte i kronikken om, at to tidligere professorer og en lektor i strafferet ikke kan svare på, hvad der faktisk kriminaliseres med bestemmelsen og hvordan dette hænger sammen med strafferettens legalitetsprincip.⁵⁴

Ministeren gør gældende, at psykisk vold kan komme til udtryk ved forskellige handlinger og undladelser og at den slags vold er mere u håndgribeligt end f.eks. fysisk vold er. Det er derfor ikke muligt at opregne alle former for handlingsmønstre, der kan udgøre psykisk vold. På baggrund af dette er det uddybende beskrevet i lovforarbejderne til bestemmelsen, hvad nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd kan være, ligesom der er givet mange konkrete eksempler på

---

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Justitsministerens svar på Folketingets Retsudvalgs spørgsmål nr. 12 af 19. februar 2019

⁵¹ Ibid, s. 2

⁵² Ibid, s. 2 f.

⁵³ Ibid, s. 3

⁵⁴ Justitsministerens svar på Folketingets Retsudvalgs spørgsmål nr. 13 af 19. februar 2019

handlinger og undladelser, der kan udgøre psykisk vold. Derfor er det ministerens vurdering, at bestemmelsen er i overensstemmelse med legalitetsprincippet.⁵⁵

Ud fra ministerens svar på dette spørgsmål må det således forstås, at lovforarbejderne i særdeles høj grad er relevante for forståelsen og fortolkningen af STRFL § 243. Det må derfor formodes, at forarbejderne vil få stor betydning for domstolenes bedømmelse af bestemmelsen. På baggrund af spørgsmålene kan det også lægges til grund, at Justitsministeren har været opmærksom på den rejste kritik og taget højde for problemstillingerne.

4. Bestemmelsens anvendelse i retspraksis

Bestemmelsens anvendelsesområde er nu blevet fastlagt ud fra lovgivers intention med bestemmelsen. Derfor vil det nu blive undersøgt, hvordan domstolene forholder sig til anvendelsen af STRFL § 243 og om den er lige så vanskelig at håndtere i praksis, som fagfolkene har givet udtryk for.

Ved undersøgelse af retspraksis vil der blive sondret mellem psykisk vold i beslægtede familieforhold og mellem samlevende/kærestepar/ægtefæller (herefter samlivsforhold). Denne sondring skyldes, at der i forhold til utilbørlig adfærd skal være en styrende adfærd, der ikke er en naturlig del af parternes relation.⁵⁶ Dette betyder, at forældre har et større råderum for ”at styre” deres børn, idet forældre som en naturlig del af parternes relation skal opdrage deres børn og derfor må ”styre” dem til en vis grad i forbindelse hermed. Opdragelse af børn er ikke omfattet af bestemmelsen, medmindre forældrenes adfærd får en karakter eller grovhed, der falder ind under bestemmelsen.⁵⁷ Det er derfor relevant at undersøge, hvor stort råderum forældrene har, og hvordan domstolene vurderer familieforhold kontra samlivsforhold.

I de behandlede domme nedenfor vil der i alle tilfælde være rejst tiltale for andre bestemmelser end kun STRFL § 243. Disse forhold vil som udgangspunkt ikke blive behandlet, medmindre det er relevant for forholdene vedrørende bestemmelsen om psykisk vold.

---

⁵⁵ Ibid, s. 2

⁵⁶ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

⁵⁷ Ibid, s. 12

4.1. Psykisk vold i beslægtede familieforhold

4.1.1. Når mor er tiltalt for psykisk vold

I AM 2020.09.14 B2 var en mor tiltalt for at have udsat sin datter for psykisk vold ved, at hun fratog datterens selvbestemmelsesret i forhold til hvilke sociale relationer, hun måtte indgå i, og herunder ved at nægte hende at tale med eller se hendes veninder. Derudover tog hun datterens telefon og gennemsøgte den samt bestemte hvilket tøj, datteren måtte gå i. Moren skulle også gennem nedværdigende og krænkende hån have kaldt datteren ”idiot”, ”spasser”, ”luder” mm., og have ignoreret og nægtet datteren omsorg, når hun græd og var ked af det, så datteren ikke følte sig vigtigt.⁵⁸

Vedrørende dette anklageskrift bemærkes det, at det er direkte nævnt i lovforarbejderne som eksempel, at det kan være psykisk vold, hvis et barn ignoreres og nægtes omsorg.⁵⁹

Moren forklarede i retten, at hun og datteren var på flugt fra morens familie, hvorfor de havde boet på krisecenter. I den forbindelse havde personalet sagt, at de skulle blokere for opkald og ikke måtte have kontakt til dem de plejede af hensyn til deres sikkerhed. Det virkede dog ikke til, at datteren forstod alvoren heri.⁶⁰ Datteren måtte dog fortsat gerne deltage i fødselsdage og andre arrangementer. Moren fik truende beskeder og opkald fra sin familie og derfor rejste hun og datteren til Tyrkiet. Moren forklarede også, at hun ikke ville bestemme over sin datter, men blot beskytte hende mod de mennesker, der har gjort dem ondt.⁶¹ I forhold til tøjet forklarede moren, at datteren havde taget tøj på, der var for småt til hende, og derfor gjorde hun datteren opmærksom herpå, idet moren mente det ville være omsorgssvigt at lade hende tage i skole i for småt tøj. Moren forklarede også, at hun aldrig har kaldt datteren de nævnte ord i tiltalen og at hun aldrig bevidst har udvist omsorgssvigt.⁶²

Flere vidner, herunder en lærer på datterens skole, datterens aflastningsfamilie, kontaktperson på krisecenter m.fl., forklarede for retten, at de ikke havde bemærket noget, der havde givet anledning til bekymringer. Dog blev det taget seriøst, da datteren nævnte det for læreren på skolen.

På baggrund af ovenstående kom retten frem til følgende:

---

⁵⁸ AM 2020.09.14 B2, s. 2 f.

⁵⁹ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

⁶⁰ AM 2020.09.14 B2, s. 4

⁶¹ Ibid, s. 5

⁶² Ibid, s. 6

”Efter bevisførelsen herunder tiltaltes forklaring, forklaringen på video fra F, forklaringerne fra vidnerne [...], finder retten det ikke bevist at tiltalte har udøvet psykisk vold”⁶³

Moren blev således ikke fundet skyldig i psykisk vold. Retten lagde vægt på bevisførelsen i vurderingen af tiltalespørgsmålet, men det blev ikke præciseret nærmere, hvad der konkret blev lagt til grund for vurderingen.

Sagen viser dog, at Anklagemyndigheden anvender lovforarbejderne, når anklageskriftet udarbejdes, idet der som nævnt ovenfor er brugt en formulering, der er et direkte eksempel i forarbejderne. Lovforarbejder anvendes som fortolkningsbidrag af alle juridiske aktører og eftersom STRFL § 243 ikke indeholder en definition af psykisk vold, skaber eksemplerne nævnt i forarbejderne en ramme for bestemmelsens anvendelsesområde. At nævne specifikke eksempler fra forarbejderne kan derfor være anklagemyndighedens måde at vise domstolene, at handlingen er inden for bestemmelsens anvendelsesområde. På den måde har anklagemyndigheden formentligt også nemmere ved at overbevise domstolene om, at gerningsindholdet er realiseret, fordi det netop er nævnt i fortolkningsbidraget.

Et andet tilfælde, hvor en mor var anklaget for at have udøvet psykisk vold mod sine børn, er AM 2021.02.17 B. Tiltalen lød på psykisk vold mod hendes tre børn. Mod barnet F3 skulle moren have udsat denne for groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd, idet hun bestemte dennes påklædning og frisure, udsatte barnet for at overvære vold mod sine søskende, kommenterede barnets vægt og kaldte denne for tyk samt udtalte, at hun ønskede barnets afdøde bror levede i stedet for F3. Derudover skulle moren også have sagt gentagne gange til børnene, at hun ville begå selvmord, og have afskåret F3s kontakt med sin nærmeste familie. Moren var også tiltalt for at have instrueret børnene i, hvordan de skulle lægge tøj frem til moren samt stryge det, og hvis dette ikke var gjort korrekt, skulle det stryges igen. Det gjaldt også for øvrige opgaver, at hvis det ikke var gjort korrekt, skulle det gøres om. Moren var tiltalt for alt dette med henblik på utilbørligt at styre F3.⁶⁴

Ovenstående var hun også tiltalt for at have udsat børnene F4 og F5 for, dog med yderligere tiltalepunkter, herunder at true med at låse dem uden for døren eller nede i kælderen og i mindst et tilfælde at have gjort det mod dem. Moren skulle også have givet udtryk for, at børnene kunne slå hinanden.⁶⁵

---

⁶³ Ibid, s. 17

⁶⁴ AM 2021.02.17 B, s. 4

⁶⁵ Ibid, s. 6

Retten kom frem til følgende resultat:

”Efter bevisførelsen er det – uanset tiltaltes benægtelse – ubetænkeligt at anse for bevist, at tiltalte er skyldig [...]”⁶⁶

Ved skyldsspørgsmålet lagde retten således ikke vægt på morens forklaring og fandt hende skyldig. Vedrørende F4 blev hun dog frifundet for at have låst hende uden for døren, idet det skete før bestemmelsen om psykisk vold trådte i kraft. Moren blev således fundet skyldig i at have udøvet psykisk vold mod sine tre børn.

Også i denne dom lagde retten vægt på bevisførelsen uden en nærmere angivelse af, hvad der konkret blev lagt vægt ved vurderingen. Bevisførelsen bestod af forklaringer fra moren, døtrene og 15 vidner, men disse er udeladt af dommen, hvorfor det er vanskeligt at vurdere, hvilken betydning disse har haft. Derudover blev der også dokumenteret 10 underretninger fra en skole, vidner og Statsforvaltningen samt dokumentation fra børnefaglige undersøgelser. Disse er dokumenteret for lukkede døre, hvorfor indholdet af dem er ukendt.⁶⁷ Grundlaget for domfældelse må derfor antages at være en samlet vurdering af vidneforklaringerne og den fremlagte dokumentation, hvilket tilsammen har medført domfældelse.

4.1.2. Når far er tiltalt for psykisk vold

I TfK 2021.641 Ø var en far tiltalt for psykisk vold mod sine tre børn. Tiltalen lød på, at faren råbte ad dem over længere tid og italesatte deres formåen som forkert, herunder ved at anvende skældsord og nedsættende ord om dem. Ydermere skulle han have nedbrudt dem igennem sin intimidierende adfærd, hvorved børnene oplevede dem selv som utilstrækkelige på grund af nedværdigende og krænkende hån. Derudover skulle han også have manipuleret dem og beskadiget deres selvfølelse, så de oplevede den udviste adfærd som selvforskyldt.⁶⁸

I byretten forklarede faren, at han i forbindelse med opdragelse af børnene havde hævet stemmen og råbt ad dem, hvis de ikke hørte efter, men han havde ikke bedt dem om at gøre noget, som de ikke kunne. På baggrund af de tre børns og hustruens forklaring lagde retten til grund, at faren ofte råbte ad børnene og skældte dem ud, hvis de gjorde noget forkert, eller der var noget, som de ikke ville. Retten lagde også til grund, at børnene blev kede af det, når faren råbte, og at de var bange for ham. Ud fra hustruens forklaring lagde retten også til grund, at faren havde kaldt børnene dumme og sagt,

---

⁶⁶ Ibid, s. 10

⁶⁷ Ibid, s. 7

⁶⁸ TfK 2021.641 Ø, s. 1

at de skulle holde deres kæft. Retten fandt det dog ikke bevist, at tiltalte råbte ad børnene over længere tid, at han kaldte børnenes formåen forkert, herunder ved at anvende skældsord eller nedsættende ord, eller at han pålagde dem at gøre handlinger udover deres formåen.⁶⁹

På baggrund af ovenstående frifandt retten tiltalte med følgende begrundelse:

”Uanset at tiltaltes adfærd kan anses for at være nedværdigende og krænkende og egnet til at styre børnene, finder retten ikke, at den er af en sådan karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, at den er omfattet af straffelovens § 243, hvorfor tiltalte frifindes”⁷⁰

Retten fandt således, at farens adfærd var omfattet af bestemmelsen, idet den var både nedværdigende og krænkende og egnet til at styre børnene. Ved vurderingen forklarede retten, hvilken adfærd, der blev lagt til grund og derved var fundet bevist, at faren havde udøvet overfor børnene, samt hvilken adfærd der ikke var fundet bevist. Det kan derfor konkret læses af dommen, hvilken adfærd, der i dette tilfælde har udgjort den nedværdigende og krænkende adfærd, der var egnet til at styre børnene. Retten sondrede ikke imellem begreberne nedværdigende og krænkende, idet de konstaterede, at farens adfærd kunne anses for at udgøre både nedværdigende og krænkende adfærd.

Retten frifandt dog faren, fordi den udviste adfærd ikke var af en karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, at adfærden faldt ind under bestemmelsen. Retten gav ikke en konkret begrundelse herfor, men den skal formentligt findes i, at retten fandt, at T ofte råbte højt og skældte børnene ud, men at det ikke var foregået *over længere tid*. Det blev dog ikke nærmere præciseret, hvor ofte adfærden var udvist eller over hvor lang en periode. Efter tiltalen skulle adfærden være blevet udvist i en periode på seks måneder, men retten ikke gav en nærmere begrundelse af hvor længe og ofte det var bevist, at adfærden rent faktisk var blevet udvist. Der kan derfor være to begrundelser for, at retten frifandt faren. Som det første kan det skyldes, at retten fandt, at en adfærd udvist over seks måneder ikke er tilstrækkeligt længe til at være omfattet af bestemmelsen. Det kan som det andet skyldes, at retten fandt, at adfærden ikke var udvist i hele perioden. På baggrund af rettens formulering af, at adfærden var udvist ofte, men ikke over en længere periode, kan det formentligt lægges til grund, at det er det første tilfælde, der gør sig gældende, men dette kan ikke vides med sikkerhed.

---

⁶⁹ Ibid, s. 2

⁷⁰ Ibid, s. 2

Dommen blev anket til Østre Landsret. Landsretten var enig i byrettens resultat om, at den udviste adfærd ikke var af en karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, der gjorde, at adfærden faldt ind under bestemmelsen. Landsretten bemærkede dog også:

”at der heller ikke for landsretten er ført bevis for, at tiltaltes måde at opdrage børnene på har haft en sådan utilbørlig karakter, at den er omfattet af straffelovens § 243”⁷¹

Landsretten underbyggede herved byrettens resultat ved brug af ordet ”utilbørligt”, idet ordet skal forstås således, at adfærden skal gå ud over, hvad der er naturligt for parternes relation.⁷² Landsretten fastslog således, at der ikke var bevis for, at farens adfærd ikke gik ud over, hvad der var naturligt for hans relation til børnene. Som far havde han ret til at opdrage på børnene, og denne opdragelse var ikke så grov, at den kunne betegnes som psykisk vold.

4.1.3. Når storebror er tiltalt for psykisk vold

Den første dom afsagt efter STRFL § 243 er AM 2019.09.05 B2. Her var en storebror tiltalt for at have udsat sin lillebror for psykisk vold ved at opsøge og forfølge ham samt fremsætte hånende, nedværdigende, krænkende eller truende udtalelser mod ham, herunder f.eks. ”svans”, ”du kan ikke noget”, og ”pas på hvad du går rundt og siger”. Derudover omfattede tiltalen også, at storebroren ved flere lejligheder havde løbet efter lillebroren og taget hårdt fat i ham. Dette gjorde – sammenholdt med at storebroren også var tiltalt for vold mod lillebroren – at lillebroren var bange for tiltalte.⁷³

Der blev afgivet forklaring af storebroren og seks vidner, herunder brødrenes farfar, en socialrådgiver, børnenes far og en pædagog.

Storebroren var på tidspunktet 15 år og hans lillebror var 11 år. Tiltalte boede hos børnenes mor, hvorimod den forurettede lillebror boede hos faren, som den eneste af de seks søskende i familien. Forældrene var blevet skilt 2,5 år forud for sagens behandling i retten.

Retten lagde vægt på, at der var et helt åbenbart og altoverskyggende konfliktfyldt forhold mellem forældrene, og at kontakten til børnene, der ikke boede hos den pågældende forældre, var ringe. Hvad angår hændelsesforløbet, var der modstridende forklaringer mellem parterne. Den forurettede havde forklaret, at forholdet til en anden storebror var lige så dårligt som til tiltalte, og at moderen var hjernen bag det hele, idet tiltalte og den anden storebror ikke var særlig kloge. Den forurettede

---

⁷¹ Ibid, s. 4

⁷² FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

⁷³ AM 2019.09.05 B2, s. 2

forklarede også, at tiltalte ca. en gang om ugen var provokerende over for ham.⁷⁴ Tiltalte forklarede derimod, at det var den forurettede og hans venner, der råbte af tiltalte, når de tilfældigt mødte hinanden på skolen, og at forurettede fortalte dårlige ting om ham, hvortil tiltalte nogle gange sagde noget tilbage.⁷⁵ Faren til de to brødre havde løbende noteret alle episoder ned. Pædagogen forklarede, at forurettede ikke forsøgte at undgå tiltalte, og at det virkede som om, at forurettede bevidst valgte ikke altid at holde sig væk fra konfrontationen.⁷⁶

På baggrund af disse forklaringer fandt retten det ikke bevist, at tiltalte var skyldig i at have udøvet psykisk vold mod sin lillebror. I den forbindelse bemærkede retten:

”at det hverken er bevist, at tiltalte initierede, at der blev råbt mellem tiltalte og F1, ligesom der heller ikke er forklaret om et omfang, en grovhed eller en karakter, som vil kunne medføre, at det passerede vil skulle henføres under straffelovens § 243.”⁷⁷

Retten udtalte ikke, hvorvidt tiltaltes adfærd var nedværdigende, krænkende eller forulepende, idet retten alene lagde vægt på, at tiltaltes adfærd ikke var udvist i et omfang, grovhed eller karakter, som var omfattet af bestemmelsen. Det fandt retten ikke var tilfældet og derfor udgjorde adfærden ikke psykisk vold.

Dette er således i overensstemmelse med dommen ovenfor, hvor en far var tiltalt, og det må derfor konstateres, at der ikke kan dømmes for psykisk vold, hvis bestemmelsens andet led ikke er opfyldt.

I dette tilfælde valgte retten dog kun at vurdere bestemmelsens andet led uden at have vurderet, om adfærden falder ind under første led i bestemmelsen. Retten begrundede ikke, hvorfor adfærden ikke havde et omfang, grovhed eller karakter, der medførte, at adfærden faldt uden for bestemmelsen. Frifindelsen er således begrundet med flere momenter, men uden en nærmere begrundelse af, hvorfor de objektive gerningsmomenter ikke er opfyldt. Vedrørende kriteriet om omfang og dermed udstrækningen af handlingerne kan begrundelsen dog formentligt findes i, at adfærden ifølge tiltalen skulle være udvist efter lovens ikrafttræden den 01. april 2019 og frem til ultimo maj 2019, dvs. en periode på ca. 2 måneder. Retten har dermed fundet, at to måneder ikke udgør et tilstrækkeligt omfang til at være omfattet af bestemmelsen.

---

⁷⁴ Ibid, s. 20

⁷⁵ Ibid, s. 21

⁷⁶ Ibid, s. 21

⁷⁷ Ibid, s. 21

4.1.4. Sammenfatning

I AM 2020.09.14 B2 og AM 2021.02.17 B, hvor mødre var tiltalt for psykisk vold mod deres børn, er der en væsentlig forskel i bevisførelsen. I dommen om den frifundne mor bestod bevisførelsen alene af vidneforklaringer, hvor bevisførelsen i sagen om den dømte mor bestod af vidneforklaringer samt 10 underretninger fra en offentlig institution, vidner og en offentlig myndighed. Eftersom der skete domfældelse i denne sag, må det lægges til grund, at disse underretninger har haft en stor betydning for bevisførelsen, idet udefrakommende personer havde observeret, at noget var galt. Dette underbygges af, at der er sket underretninger 10 gange. På den baggrund må det lægges til grund, at når sagen omhandler familieforhold, kræver det yderligere beviser end blot vidneforklaringer.

Fælles for dommene er, at byretten ikke udtalte, hvad der lagde til grund for deres beslutning om hhv. at frifinde og dømme den tiltalte mor. De henviste alene til bevisførelsen. Det er derfor vanskeligt at vurdere om morens adfærd i den frifindende dom udgør psykisk vold, men at der ikke var beviser herfor, eller om retten simpelthen ikke mente, at adfærden udgjorde psykisk vold. I den anden dom sker der domfældelse og derved har domstolene vurderet, at morens adfærd udgør psykisk vold. På den baggrund kan det lægges til grund, at psykisk vold kan bestå i at bestemme sit barns påklædning og frisure samt kommentere barnets vægt og frisure. Derudover er det også psykisk vold at udsætte barnet for at overvære vold mod sine søskende, udtale et ønske om at en afdød person overlevede i stedet for sit barn og at sige til sine børn, at man vil begå selvmord. Retten fandt også, at det er psykisk vold at afskære børns kontakt med sin nærmeste familie og pålægge barnet at lægge tøj frem til forælderen og stryge det, og hvis det ikke er gjort ordentligt, så få dem til at gøre det om. Slutteligt udgør det også psykisk vold at true med at låse børnene uden for døren eller nede i en kælder og også rent faktisk at gøre det.

Hvorvidt ovenstående adfærd enkeltvis kan udgøre psykisk vold har retten ikke kommenteret, men eftersom det er et krav efter bestemmelsen, at adfærden er af en vis grovhed, må det lægges til grund, at det i dette tilfælde er en kombination af hele adfærden og ikke de enkeltstående handlinger.

I sagen mod faren i TfK 2021.641 Ø fandt byretten, at farens adfærd kunne anses for nedværdigende og krænkende og egnet til at styre børnene. Herved kan det uden tvivl lægges til grund, at farens udviste adfærd udgør psykisk vold. Det udgør således psykisk vold at råbe ad sine børn og skælde dem ud, hvis de gjorde noget forkert, herunder kalde dem dumme og sige, at de skal holde deres kæft. Byretten slog dog også fast, at farens udviste adfærd ikke var af en sådan karakter, varighed, omfang og/eller grovhed, at den er omfattet af bestemmelsen, og derfor blev han ikke fundet skyldig.

Retten vurderer understreger herved, at bestemmelsen om psykisk vold er en to-leddet bestemmelse. Første led består af, at adfærden skal falde ind under bestemmelsen ved at være nedværdigende, krænkende eller forulempende (herefter ”første led”). Andet led består af, at adfærden skal foregå over en vis periode, være af en vis grovhed og egnet til utilbørligt at styre den forurettede (herefter ”andet led”). Dommen viser herved, at begge led skal være opfyldt, førend bestemmelsens objektive krav er opfyldt. Dette understreges af sagen mod storebroren i AM 2019.09.05 B2, hvor retten lagde vægt på adfærdens omfang, grovhed og karakter og ikke fandt, at adfærden kunne karakteriseres som sådan og dermed ikke var omfattet af bestemmelsen.

Det gælder særligt for opdragelse af børn, at adfærden skal være af en vis karakter eller grovhed, før den omfattes af bestemmelsen.⁷⁸ Dette understregede landsretten i sagen mod faren ved at udtale, at adfærden ikke havde haft en så utilbørlig karakter, at den var omfattet. Derved må det antages, at der skal mere til, før forældres adfærd falder ind under bestemmelsen, idet de skal have mulighed for at opdrage deres børn og have en vis frihed hertil uden at blive dømt for psykisk vold.

På baggrund af dommene kan det konstateres, at der er forskel på, hvordan de forskellige familiemedlemmer har udøvet psykisk vold. Mødrene var tiltalt for psykisk vold ved at have udøvet kontrol over deres børns relationer og påklædning samt kaldt dem skældsord og fremsat negative ytringer omkring dem. Faren var derimod tiltalt for at råbe ad børnene, bruge skældsord og have en intimiderende adfærd, hvilket også var tilfældet for den tiltalte storebror. Af de fire domme sker der frifindelse i tre af dem. Fælles for de frifindende domme er, at der alene er vidneforklaringer i sagen fra personer tæt på de tiltalte og forurettede. I dommen, hvor der sker domfældelse, er der vidneforklaringer samt adskille indberetninger. Det må derfor kunne lægges til grund, at vidneforklaringer i familieforhold ikke kan stå alene som bevis.

4.2. Psykisk vold i samlivsforhold

Ovenfor er psykisk vold i familierelationer blevet undersøgt i forhold til, hvad domstolene ligger vægt på i disse sager. Det vil nu blive undersøgt, hvordan retten vurderer psykisk vold i samlivsforhold.

4.2.1. Bestemmelsens objektive gerningselementer

Den nyeste dom afsagt vedrørende psykisk vold er U 2022.1091 Ø. Tiltalte (T) var tiltalt for at have udøvet psykisk vold mod sin kæreste (F), som han også var samlevende med hver anden uge. Den psykiske vold skulle være udøvet fysisk og via sms og Messenger. T skulle have frataget F sin

---

⁷⁸ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 12

selvbestemmelsesret over, hvilke sociale relationer hun måtte indgå i ved at kontrollere hendes telefon og gennemse den med jævne mellemrum samt isolere hende fra hendes familie og nære omgangskreds. Herudover skulle T have manipuleret F og beskadiget hendes selvværd gennem nedværdigende og krænkende hån, hvilket medførte, at F oplevede den udviste adfærd som selvforskyldt. Dette skete bl.a. ved, at T omtalte F som psykisk syg, opfordrede hende til at opsøge psykolog, kaldte hende en dårlig mor og fiasko, sagde at hendes særbørn var ”kørt af sporet” og skulle fjernes, skældte hende ud i timevis for fejl, som hun havde begået og beskyldte hende for at lægge an på andre mænd.⁷⁹

Indledningsvist foretog byretten en vurdering af, hvorvidt T havde en sådan tilknytning til F’s husstand, at bestemmelsen fandt anvendelse. Retten lagde vægt på, at T og F ikke havde boet sammen under deres forhold, idet de havde bopæl i hver sin by, men de var kærester i perioden, og F opholdte sig ofte i T’s lejlighed. Derved fandt retten, at der var en sådan tilknytning til husstanden, at T var omfattet af personkredsen i bestemmelsen⁸⁰

Retten bemærkede, at F havde afgivet en særdeles troværdig forklaring, som blev underbygget af den dokumenterede korrespondance og to vidneforklaringer. For byretten blev der afgivet forklaringer af T og seks vidner, men disse forklaringer er udeladt af dommen. I det omfang retten ikke har lagt forklaringerne til grund, vides det derfor ikke, hvad der er blevet forklaret for retten.

Retten lagde til grund, at T blandede sig i opdragelsen af F’s børn og hendes samvær med dem, herunder hendes kontakt til børnenes far. T havde også blandet sig i andre for ham uvedkommende forhold, f.eks. køb af telefon til børnene. På baggrund af F’s forklaring blev det lagt til grund, at T havde forsøgt at forhindre og opstille begrænsninger for hendes kontakt til sin egen familie samt T’s søster. Det blev lagt til grund, at T i udpræget grad led af jalousi og derfor forsøgte at begrænse hendes kontakt til andre mennesker.⁸¹

T forklarede selv for retten, at han havde opstillet regler for, hvad F måtte snakke med ham om. Dette indebar emner som arbejde, nyheder, om hun havde ondt eller var træt, hendes børn, hendes bror eller vejret. T begrundede disse regler med, at han led af stress. Hertil bemærkede retten, at det ikke var nærmere belyst eller dokumenteret under sagen, at T havde en stressrelateret lidelse på et niveau, der

---

⁷⁹ U 2022.1091 Ø, s. 1

⁸⁰ Ibid, s. 1

⁸¹ Ibid, s. 2

rimeligt kunne begrunde en sådan adfærd.⁸² På baggrund af rettens bemærkning kan det ikke afvises, at det kunne være blevet tillagt betydning i rettens vurdering af sagen, hvis T havde formået at dokumentere en sådan lidelse tilstrækkeligt, som begrundelse for hans adfærd.

For retten blev der også dokumenteret korrespondance, der viste, at T flere gange og vedvarigt beskyldte F for at være en taber, en dårlig mor, at have flere forskellige psykiske lidelser, at hun skulle gå til psykiater og at hun skulle indlægges på Oringe (et psykiatrisk hospital).⁸³

På baggrund af ovenstående fandt retten:

”at den foran beskrevne adfærd er udtryk for en groft nedværdigende, forulepende og krænkende adfærd, der i særlig grad har demonstreret en manglende respekt og hensyn over for F, og som langt overstiger de uenigheder og skænderier, som må anses for almindeligt forekommende i løbet af et forhold. T har via den udviste adfærd på utilbørlig måde styret F’s adfærd [...]”⁸⁴

Herved vurderede retten således, at T’s adfærd var omfattet af bestemmelsens første led. Derudover fastslog retten, at det er normalt med uenigheder og skænderier i løbet af et forhold, men T’s udviste adfærd oversteg langt, hvad der kan anses for almindeligt i et forhold. T havde også udvist manglende respekt og hensyn over for F. På den baggrund kan det konstateres, at der er en nedre grænse for bestemmelsens anvendelsesområde og at det ikke er alle uenigheder og skænderier i et parforhold, der er omfattet af bestemmelsen. Dommen kan derfor være med til at mane noget af kritikken omkring bestemmelsen til jorden. Peter Secher og Lasse Lund Madsen var netop kritisk over for, om der kunne findes en grænse mellem dysfunktionelle ikke-strafbare parforhold og parforhold, hvor adfærden er så grel, at den udgør psykisk vold,⁸⁵ men denne dom viser, at domstolene er bevidst om, at der er en grænse.

Retten forholdt sig også til andet led af bestemmelsen, idet retten bemærkede:

”at den foran beskrevne adfærd relaterer sig til episoder, der til dels har fundet sted før den 1. april 2019, men at adfærden, er udvist kontinuerligt og vedvarende helt frem til forholdet blev brudt i januar 2020. Retten finder således, at T’s adfærd har haft en sådan vedvarende og intensitet, at

---

⁸² Ibid, s. 2

⁸³ Ibid, s. 2

⁸⁴ Ibid, s. 2

⁸⁵ Specialets afsnit 3

han efter en samlet vurdering af det foran anførte har underlagt F ”et regime”, dette uanset at parterne ikke har boet sammen”⁸⁶

Retten gav ikke en nærmere begrundelse for, hvor mange gange adfærden blev udvist, hvorfor det ikke på baggrund heraf kan konstateres, hvornår en adfærd er udvist tilstrækkeligt mange gange til at være omfattet af bestemmelsen. Retten fandt, at adfærden blev udøvet fra april 2019 og indtil januar 2020, dvs. igennem 10 måneder, og at adfærden var udvist kontinuerligt og vedvarende, hvorfor adfærden er omfattet af bestemmelsens andet led. Retten gav ikke en nærmere begrundelse for, hvorfor de fandt, at adfærden var udvist kontinuerligt og vedvarende, men gjorde gældende, at det gjaldt for hele perioden. Dele af den beskrevne adfærd var foregået inden bestemmelsen trådte i kraft den 1. april og retten var derved opmærksom på, at dette ikke var strafbart, idet bestemmelsen ikke blev indført med tilbagevirkende kraft.

Det bemærkes også fra rettens side, at T havde underlagt F et regime ved sin adfærd. Retten nævnte ikke, hvad dette indebærer, men det må formodes, at der ved ordets brug henvises til lovforarbejderne, hvor ordet er brugt til at beskrive psykisk vold. Heri beskrives et regime som værende præget af utryghed og frygt for, at vold, seksuelle overgreb, trusler, tvang eller andre krænkelser fortsætter.⁸⁷ Med rettens brug af ordet ”regime” må det derfor lægges til grund, at retten vurderede, at F havde befundet sig i en sådan utryghed og frygt.

Slutteligt gjorde retten opmærksom på, at psykisk vold er strafbart i samlivsforhold, selvom parterne ikke har boet sammen. T blev herefter fundet skyldig i psykisk vold efter bestemmelsen.

Dommen blev anket til Østre Landsret, der også fandt T skyldig i overtrædelse af bestemmelsen. Retten lagde vægt på samme momenter som byretten, dog med tilføjelse af, at retten fandt:

”at F for at afbøde T’s mønster med kritik og irettesættelse søgte at indordne sig og gøre T tilpas bl.a. ved at tilbyde seksuelle ydelser, og [...] at F havde ændret sig meget, finder landsretten, at det kan lægges til grund, at hendes selvværd og selvfølelse var og forblev nedbrudt i den pågældende periode som følge af T’s adfærd”⁸⁸

---

⁸⁶ U 2022.1091 Ø, s. 2

⁸⁷ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

⁸⁸ U 2022.1091 Ø, s. 3

Med denne ekstra bemærkning om, at F's selvværd og selvfølelse var nedbrudt, understregede landsretten, at T havde udvist en kontrollerende adfærd, idet F's selvværd blev nedbrudt,⁸⁹ og at adfærden var krænkende, eftersom F's selvfølelse også var nedbrudt.⁹⁰

I denne dom tog retten stilling til, om der var tilknytning til husstanden, om adfærden har udvist gentagne gange over en periode, om adfærden var grov og nedværdigende, forulepende eller krænkende og om adfærden var egnet til utilbørligt at styre forurettede. Domstolene har således aktivt vurderet, om bestemmelsens objektive gerningsmomenter er opfyldt.⁹¹ Dette illustrerer en grundighed fra rettens side i begrundelsen af, hvorfor de fandt, at adfærden udgør psykisk vold, og ud fra dommen kan det således vurderes, hvornår handlinger er omfattet af de enkelte gerningsmomenter ifølge retspraksis.

4.2.2. Enkeltstående krænkelser

I AM 2021.02.09 Ø var en mand (T) tiltalt for overtrædelse af STRFL § 243, idet han som nært knyttet til F's husstand og tidligere kæreste til F havde udsat hende psykisk vold. Dette var bl.a. sket ved, at han havde udsat hende for vold og trusler, som han var tiltalt for særskilt i sagen. Derudover skulle han have bestemt over hende, herunder hvad tøj hun måtte have på, hvorvidt hun måtte tage med på studietur og hvem hun måtte være sammen med. T skulle også have udsat F for et regime af nedværdigende og krænkende fysisk dominans og psykisk hån ved at have kaldt F for "fucking so", "luder" og hendes familie for "luderfamilie" eller lignende og herved manipuleret hendes selvforståelse og selvfølelse.⁹²

Som en del af retssagen blev der afgivet forklaringer af T og adskillige vidner i sagen.

Parterne var ikke samboende i den første del af perioden, hvor den psykiske vold skulle være foregået, og i en del af forholdet befandt T sig i fængsel. Retten lagde dog til grund, at parterne sov sammen, at de i perioder sås dagligt, når det var muligt og at F i størstedelen af perioden opholdt sig hos T, indtil hun flyttede ind hos ham i slutningen af perioden. På den baggrund fandt retten, at T var nært tilknyttet F's husstand.⁹³

---

⁸⁹ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

⁹⁰ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

⁹¹ Specialets afsnit 2.1

⁹² AM 2021.02.09 Ø, s. 2 f.

⁹³ Ibid, s. 26

Ved vurdering af bestemmelsens første led lagde retten til grund, at T havde udøvet vold mod F og fremsat trusler mod hende som beskrevet i de øvrige tiltalepunkter. Herudover havde han udvist krænkende adfærd ved at indskrænke hendes bevægelsesfrihed ved at udtale, at han ville forlade hende, hvis hun tog på studietur. Den krænkende adfærd var også udvist ved, at T bestemte hvilke anmodninger på de sociale medier, F kunne acceptere samt hvem hun kunne tage til fest med, idet han efter fester opsøgte mandlige festedeltagere. Retten lagde desuden til grund, at T i begyndelsen af forholdet ikke ønskede, at F gik i nederdel og at han kaldte hende ”fucking so”, ”luder” og hendes familie for ”luderfamilie”.

Retten fandt således, at T’s udviste adfærd udgjorde en krænkende adfærd, hvilket fandtes bevist ved videoklip, der var fremvist i retten vedrørende sagens øvrige forhold om vold. Her truede han med at slå F ihjel ved at kvæle eller drukne hende.⁹⁴ Retten præciserede dog ikke nærmere, hvilken adfærd der specifikt kunne betegnes som nedværdigende og hvilken adfærd, der specifikt kunne betegnes som krænkende.

Retten fandt dog ikke, at der var ført det fornødne bevis for:

”at tiltalte har udvist den nedværdigende og krænkende adfærd gentagne gange over en periode, således at hans handlemønstre overfor F kan karakteriseres som et regime, der er præget af utryghed og frygt for, at volden, truslerne eller andre krænkelser fortsætter, og på denne baggrund findes det ikke tilstrækkeligt godtgjort, at tiltaltes handlinger har et mønster, således at de er omfattet af straffelovens § 243”⁹⁵

På trods af rettens vurdering af, at T’s udviste adfærd var omfattet af bestemmelsens første led, fandt retten således ikke, at adfærden var omfattet af andet led i bestemmelsen. Dette skyldes, at adfærden ikke var udvist gentagne gange over en periode. Retten fandt T’s adfærd omfattet af første led på baggrund af et videoklip, der var optaget i forbindelse med en hændelse. Videoklipet beviser T’s adfærd, men det beviser ikke, at adfærden har stået på gentagne gange over en periode, idet det netop kun dokumenterer én hændelse. De øvrige beviser i sagen udgjorde vidneforklaringer og på den baggrund kan det lægges til grund, at vidneforklaringerne ikke var tilstrækkeligt til at bevise, at adfærden var udvist gentagne gange over en periode og derved omfattet af bestemmelsens andet led.

---

⁹⁴ Ibid, s. 26

⁹⁵ Ibid, s. 26

I forhold til andet led i bestemmelsen, gav retten ikke en nærmere begrundelse for, hvor mange gange den tiltalte havde udvist en adfærd, der kunne karakteriseres som psykisk vold, og det kan derfor ikke konkluderes, hvornår en adfærd er udvist for få gange til at falde ind under bestemmelsen.

I henhold til kriteriet om en vis periode skulle T ifølge tiltalen have udøvet den psykiske vold fra den 1. april 2019 og indtil den 31. august 2020, hvilket udgør en periode på 1 år og 4 måneder. Dette må antages at være en lang periode at blive udsat for psykisk vold, men eftersom retten ikke nærmere begrundede dette gerningselement, kan det ikke konstateres om frifindelsen skyldes, at perioden ikke er tilstrækkelig lang til at være omfattet af bestemmelsen. *Gentagne gange over en periode* er en samlet betingelse under bestemmelsen, og eftersom retten ikke har foretaget en nærmere uddybning af vurderingen, er det vanskeligt at vurdere om frifindelsen skyldes, at perioden ikke er tilstrækkelig lang eller om adfærden ikke er udvist et tilstrækkeligt antal gentagne gange.

Retten vurderede, at adfærden ikke udgjorde et handlemønster, der kunne karakteriseres som et regime, og at det derfor ikke var tilstrækkeligt godtgjort, at T's handlinger udgjorde et mønster omfattet af bestemmelsen. Ved brug af ordene "handlemønster", "regime" og "mønster" må det formodes, at retten i sin argumentation henviser til lovforarbejderne. Heri er det udtrykkeligt nævnt, at den udviste adfærd skal kunne opfattes som et mønster, for ellers er der tale om enkeltstående krænkelser, og disse falder uden for bestemmelsen. Hertil bemærkes det, at handlingsmønsteret ofte kan karakteriseres som et regime.⁹⁶ Med disse henvisninger fastslog retten således, at T's udviste adfærd udgjorde enkeltstående krænkelser, idet der ikke var tale om et mønster, og at F ikke var underlagt et regime. På den baggrund fandt retten ikke, at bestemmelsens andet led var opfyldt, og dermed var det ikke bevist, at T var skyldig i overtrædelse af bestemmelsen.

Dommen blev anket til Østre Landsret, som fastslog at:

*"heller ikke efter den bevisførelse, der har fundet sted for landsretten, er der grundlag for at fastslå, at parforholdet mellem tiltalte og F og tiltaltes adfærd over for hende har haft en karakter, som er omfattet af straffelovens § 243"*⁹⁷

Med landsrettens brug af ordet "karakter" blev det understreget, at T's udviste adfærd ikke var af en grov nok karakter til at være omfattet af bestemmelsen. Denne bemærkning om adfærdens karakter kan skyldes, at ved alvorlige krænkelser kan få tilfælde være tilstrækkeligt til at være omfattet af

---

⁹⁶ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

⁹⁷ AM 2021.02.09 Ø, s. 8

bestemmelsen således, at der ikke er krav om et mønster.⁹⁸ Retten har dog vurderet, at krænkelse her ikke var så alvorlige, at de var omfattet af bestemmelsen som enkeltstående hændelser.

Både by- og landsretten vurderede, at der ikke var ført det fornødne bevis for, at handlingerne var begået over en længere periode, hvorfor der ikke kunne ske domfældelse. Eftersom retten vurderede, at adfærden var omfattet af første led i bestemmelsen, er det ikke utænkeligt, at retten kunne have vurderet adfærden omfattet af bestemmelsens andet led også, hvis blot der forelå beviser for, at handlingerne ikke udgjorde enkeltstående krænkelse.

4.2.3. Psykisk vold udøvet via digitale tjenester

Den ovenfor behandlet retspraksis omhandler som udgangspunkt psykisk vold, der er udøvet imens tiltalte og forurettede fysisk har været sammen. Tiden vi lever i nu, bærer dog stort præg af, at kommunikation og interaktion foregår via de sociale medier. Det er formentligt også derfor, at det er anført i lovforslagene, at psykisk vold også kan udøves ved brug af digitale tjenester.⁹⁹ Det er derfor relevant at undersøge domstolenes vurdering af psykisk vold udøvet ved brug af digitale tjenester.

Dette var netop omdrejningspunktet i AM 2021.02.16 B, hvor en mand (T) var tiltalt for i alt 220 forhold, herunder ét forhold vedrørende overtrædelse af STRFL § 243. T var i forhold 116 tiltalt for at have udøvet psykisk vold mod F, hvilket bl.a. var sket i forbindelse med sagens forhold 1-115 om overtrædelse af tilholdsloven. Her var T tiltalt for at have henvendt sig til F på ukendte steder og diverse digitale platforme. Sagens øvrige forhold omhandlede en stor mængde telefonopkald til F, e-mails, uberettiget deling af billeder af F, kontakt til F på Instagram, Whatsapp og Viber, sms'er, ændring af F's adgangskoder til sociale medier, kontakt til F's nærmeste samt trusler mod F og hendes nærmeste. T skulle også have afskåret F fra kontakt med sin egen familie samt kontrolleret hendes telefon for beskeder. Alt dette skulle være egnet til utilbørligt at styre F.¹⁰⁰

Ved vurdering af skyldsspørgsmålet lagde retten vægt på, at T havde overtrådt tilholdet til F ved at have ringet til hende over 2.800 gange, herunder flere gange om natten. Tilholdet var også overtrådt ved, at T sendte adskillige mails og beskeder til F på forskellige sociale medier, hvor flere af dem havde truende karakter om vold efter STRFL § 266. Derudover blev det også lagt til grund, at T havde forsøgt at skaffe sig adgang til F's konti på sociale medier og hendes Microsoft-konto. T havde også

---

⁹⁸ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

⁹⁹ Ibid, s. 10

¹⁰⁰ AM 2021.02.16 B, s. 22

forsøgt, at få F til at ændre sin status som single på Facebook. Dette var sket i perioden fra november 2019 til marts 2020.¹⁰¹

På baggrund af forklaringer fra T, F og F's mor, veninder, bror og søster fandt retten, at T ikke ville acceptere, at forholdet mellem ham og F sluttede, og at dette var den overvejende årsag til sagens forhold, idet T også var jaloux på F og hendes nye kæresteforhold.¹⁰²

Retten lagde vægt på:

"[...] de mange og tilnærmelsesvist daglige telefonopkald og beskeder til F1 i perioden fra i hvert fald november 2019 og juni 2020, herunder opkald om natten samt forsøgene på at logge på hendes konti på de forskellige sociale medier, truslerne mod hende og hendes familie [...] og ikke mindst karakteren af forsøget på ulovlig tvang i forhold 115, findes tiltalte at have udsat F1 for en groft forulepende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre F1 [...]"¹⁰³

Retten lagde således vægt på den omfangsrige digitale kontakt fra T til F, men der blev også lagt vægt på sagens øvrige forhold i vurderingen af skyldsspørgsmålet, herunder at T flere gange pludseligt opsøgte F uden aftale, når hun befandt sig uden for sit hjem.

Det kan derfor ikke på baggrund af denne dom konstateres, hvorvidt en person kan dømmes for psykisk vold, der alene er foregået digitalt, eftersom retten lagde vægt på øvrige omstændigheder. Det kan dog konstateres, at det ikke kan udelukkes, at der kan dømmes for psykisk vold, der alene er udøvet via digitale medier. Det må stærkt formodes at være tilfældet, eftersom det direkte er nævnt som eksempel i forarbejderne,¹⁰⁴ men det kan først endeligt afklares, hvis en sådan sag kommer for domstolene.

4.2.4. Formildende omstændigheder

Hvordan forholder domstolene sig til psykisk vold, hvis gerningspersonen dør med psykiske problemer eller er påvirket af stoffer? Disse problemstillinger har været behandlet for domstolene i to tilfælde, hvorfor det vil undersøges, om dette har nogen betydning for behandlingen af sager vedrørende psykisk vold, herunder om det udgør formildende omstændigheder.

---

¹⁰¹ Ibid, s. 48

¹⁰² Ibid, s. 50

¹⁰³ Ibid, s. 50

¹⁰⁴ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

Den første relevante dom er TfK 2021.929 Ø, hvor en mand (T) var tiltalt for at have udøvet psykisk vold mod sin samlever gennem et halvt år. Tiltalen lød på, at T skulle have udøvet psykisk vold mod F ved at have installeret en GPS-tracking på hendes mobiltelefon og iPad, krævet, at hun skulle spørge om tilladelse til gøremål i hverdagen, pålagt hende ikke at tale om forholdene i hjemmet til psykolog eller sundhedsplejerske samt at have ødelagt hendes personlige papirer. T skulle også have tørret mad af på F samt smidt bleer og skrald efter hende. Alt dette var efter tiltalen egnet til utilbørligt at styre F.¹⁰⁵

Retten bemærkede indledningsvist, at F's forklaring fremstod meget troværdig, herunder hendes forklaring om hvorfor hun ikke forlod T, når forholdet var så dysfunktionelt, som det var.¹⁰⁶ Der blev også givet vidneforklaringer af andre i retten, men forklaringerne er ikke gengivet i dommen, hvorfor vidners relation til F eller T og forklaringerne ikke er kendt.

Retten fandt det ikke bevist, at T havde installeret GPS-tracking på F's mobiltelefon og iPad, og han blev derfor frifundet herfor.

Retten fandt dog:

”efter en samlet vurdering af sagens beviser og særligt F's forklaring om, hvorledes tiltaltes handlinger, humor og luner, som nærmere beskrevet i anklageskriftet, styrede hende, at tiltalte er skyldig efter anklageskriftet”¹⁰⁷

Retten lagde herved vægt på, at T's handlinger havde styret F og på den baggrund blev T fundet skyldig. Retten forholdt sig således ikke til de øvrige objektive gerningsmomenter i bestemmelsen, men forholdt sig alene til dette ene moment. Dog må det lægges til grund, at retten havde foretaget en vurdering af de øvrige gerningsmomenter, eftersom der ikke kan ske domfældelse, hvis ikke alle bestemmelsens objektive kriterier er opfyldt.

Dommen blev anket til Østre Landsret. Også her fandt retten, at F's forklaring kunne lægges til grund, idet den fremstod detaljeret og troværdig, og derfor kunne T's modstående forklaring tilsidesættes.

Indledningsvist tog retten stilling til tilknytningsmomentet og fandt, at T og F boede sammen i gerningsperioden, og at T tilhørte derfor F's husstand. Dernæst vurderede retten, om der havde været et mønster af groft nedværdigende, forulempende og krænkende adfærd fra T's side. Retten fandt det

---

¹⁰⁵ TfK 2021.929 Ø, s. 1

¹⁰⁶ Ibid, s. 2

¹⁰⁷ Ibid, s. 2

bevist, at T havde udøvet en adfærd i overensstemmelse med byrettens resultat, dog ikke for det forhold, at T skulle have ødelagt F's personlige papirer.¹⁰⁸

Herefter fandt retten det bevist:

”at denne adfærd er sket i gerningsperioden, og at adfærden samlet set skete i et fast mønster og må karakteriseres som groft nedværdigende, forulempende eller krænkende, ligesom adfærden var egnet til utilbørligt at styre F.”¹⁰⁹

Landsretten foretog således en vurdering af, modsat byretten, hvorvidt alle bestemmelsens objektive gerningsmomenter var opfyldt og fandt, at dette var tilfældet.

Retten fastslog også, at T's handlinger kunne tilregnes ham som forsætlige. Hertil bemærkede retten, at:

”Det forhold, at tiltaltes handlinger efter det af F forklarede i et vist omfang blev begået af tiltalte, mens han var psykisk uligevægtig og havde modtaget psykologbehandling som følge af barndomstraumer, kan ikke tillægges betydning ved afgørelsen af skyldsspørgsmålet”¹¹⁰

Med denne dom blev det således fastslået, at det ikke kan tillægges betydning for skyldsspørgsmålet, hvorvidt en tiltalt er psykisk uligevægtig grundet barndomstraumer på tidspunktet, hvor han har udøvet psykisk vold mod en anden person. Dette er således ikke en omstændighed, der skal tages højde for. I denne sammenhæng kan der dog henvises til U 2022.1091 Ø, der blev behandlet ovenfor.¹¹¹ Her gjorde T gældende, at hans udviste adfærd skyldtes stress, men retten afviste denne forklaring, fordi det ikke var tilstrækkeligt belyst eller dokumenteret for retten. På baggrund af rettens bemærkning om manglende dokumentation kunne det ikke udelukkes, at en sådan psykisk lidelse kunne være tillagt betydning. Dog fastslog retten i denne sag, hvor det er dokumenteret, at T modtog psykologbehandling, at det ikke kunne tillægges betydning for skyldsspørgsmålet, at T var psykisk uligevægtig. Begge domme blev endeligt afsagt af Østre Landsret, men i U 2022.1091 Ø, var det byretten, der behandlede problemstillingen om stress. I denne dom var det Østre Landsret, der udtalte, at det ikke kan tillægges betydning, at T var psykisk uligevægtig på tidspunktet, hvor han havde udøvet psykisk vold. Der er derfor ikke enighed om den mentale tilstands betydning, men eftersom landsretsafgørelser er af højere retskildemæssig værdi end byretsdomme, må det således endeligt

---

¹⁰⁸ Ibid, s. 6

¹⁰⁹ Ibid, s. 6

¹¹⁰ Ibid, s. 6

¹¹¹ Specialets afsnit 4.2.1.

kunne konstateres, at en tiltaltes psykiske uligevægtighed i gerningsperioden ikke kan tillægges betydning, som begrundelse for hans handlinger. Det bemærkes hertil, at retten heller ikke tillagde det betydning ved strafudmålingen, idet der alene blev lagt vægt på T's gode personlige forhold og forholdenes karakter.¹¹²

Den anden relevante problemstilling er, hvordan domstolene forholder sig til, at gerningspersonen havde et stofmisbrug i perioden for tiltalen. Dette var problemstillingen i AM 2020.08.25 B, hvor en mand (T) var tiltalt for psykisk vold mod sin samlever ved at have vækket hende mange gange om natten, kommanderet hende til at gøre ting for sig, skubbet hende under bruseren med tøj på, tilbageholdt hende, når hun skulle væk fra hjemmet, spyttet hende i munden og fremsat trusler mod hende og hendes familie. Dette var alt sammen egnet til utilbørligt at styre F.¹¹³

Hertil forklarede F, at T's stofmisbrug ødelagde alting og hende samt at hun tilrettelagde sit liv og sin hverdag efter ham. Misbruget fyldte det hele, og hvis hun ikke fulgte hans misbrugsønsker og gjorde hvad han sagde, så blev han ond. Dette medførte, at F ubevidst ofrede alt omkring sig og satte sig selv til side, så hun til sidst ikke vidste, hvad hun selv kunne lide, og hun trak sig fra alle omkring hende. Hendes grænser blev hele tiden flyttet.¹¹⁴

T havde ikke bestridt, at der forelå psykisk vold efter bestemmelsen,¹¹⁵ hvilket må forstås som en tilståelse. Eftersom en tilståelse ikke kan stå alene i en straffesag, skulle retten vurdere, om det ud fra sagens øvrige omstændigheder kunne lægges til grund, at T var skyldig i at have udøvet psykisk vold mod F. Til brug for rettens vurdering blev der afgivet forklaringer af adskillige vidner.

Retten lagde her vægt på F's forklaring, som støttes af hendes sms-beskeder til T og fandt:

”at tiltalte er skyld i psykisk vold som beskrevet i forhold 18, dog med den ændring, at han frifindes for at have spyttet hende i munden, og han frifindes for den periode i foråret 2019, hvor han afsonede en dom på fængsel i 3 måneder”¹¹⁶

Det blev således ikke fundet bevist, at T havde spyttet F i munden, og at han ikke havde udøvet psykisk vold mod hende i den periode, hvor han var i fængsel og dermed fraværende i F's hverdag. Herudfra kan det konstateres, at retten ikke tillagde det betydning, at T i perioden havde et misbrug.

---

¹¹² TfK 2021.929 Ø, s. 7

¹¹³ AM 2020.08.25 B, s. 4

¹¹⁴ Ibid, s. 12

¹¹⁵ Ibid, s. 13

¹¹⁶ Ibid, s. 13

Dette er således ikke et moment, der kan indgå i vurderingen af skyldsspørgsmålet, og ved straffastsættelsen udtalte retten, at der for så vidt angår psykisk vold blev lagt vægt på, at det havde foregået over en længere periode.¹¹⁷ Misbruget blev således heller ikke her tillagt betydning.

På baggrund af disse domme kan det konstateres, at psykisk uligevægtighed grundet barndomstraumer og påvirkning af stoffer ikke udgør formildende omstændigheder i vurderingen af, om der er udøvet psykisk vold.

4.2.5. Sammenfatning

Retspraksis viser, at tiltalte og forurettede ikke behøver at bo sammen for at være knyttet til hinandens husstand og dermed omfattes af bestemmelsen. Dette fremgår af både U 2022.1091 Ø og AM 2021.02.09.

Disse domme illustrerer også, hvilken type adfærd, der kan være omfattet af STRFL § 243. Det kan udgøre psykisk vold at blande sig i opdragelsen af sin samlevers børn. Desuden kan psykisk vold bestå i at begrænse sin samlevers kontakt til familie og andre mennesker samt bestemme, hvem denne må omgås med. Dette kan ske ved at indskrænke bevægelsesfriheden for sin samlever, hvilket i AM 2021.02.09 Ø var sket ved at tvinge F til at blive hjemme fra en studietur.

Psykisk vold kan også udøves ved at bestemme, hvilket slags tøj, som samleveren må gå i. Adfærd omfattet af bestemmelsen kan også være at komme med negative udtalelser om sin samlever. I de pågældende sager udgjorde det psykisk vold at udtale at kalde F for taber, en dårlig mor, ”fucking so” og ”luder”. Det kan også tillægges vægt, hvis tiltalte fremsætter negative udtalelser om forurettedes familie, idet det blev tillagt betydning i AM 2021.02.09 Ø, at T havde kaldt F’s familie for ”luderfamilie”. Endeligt kan det være omfattet at fremsætte negative udtalelser om, at ens samlever har flere forskellige psykiske lidelser, at denne burde gå til psykiater og skal indlægges på et psykiatrisk hospital. Ved vurderingen af om adfærden har udgjort psykisk vold, tillægges det også vægt om forurettedes selvværd og selvfølelse er blevet nedbrudt, jf. U 2022.1091 Ø.

I hver af dommene er det en konkret vurdering af, hvorvidt den specifikke adfærd udgør psykisk vold. Domstolene udtaler sig ikke konkret om hver enkelt type adfærd og om de hver for sig kunne udgøre psykisk vold. Der foretages en samlet vurdering af alle sagens omstændigheder i vurderingen af, om der er udøvet psykisk vold omfattet af STRFL § 243. På den baggrund kan det ikke konstateres om de ovenfor nævnte typer af adfærd kan udgøre psykisk vold, hvis de udskilles fra hinanden og

---

¹¹⁷ Ibid, s. 14

behandles enkeltvis. Derfor er den ovennævnte adfærd beskrevet som, at den ”kan” udgøre psykisk vold.

Det blev ovenfor under behandling af psykisk vold i familieforhold konstateret, at STRFL § 243 er en to-leddet bestemmelse, hvor begge led skal være opfyldt, førend bestemmelsens betingelser er opfyldt. Dette understreges også af AM 2021.02.09 Ø om psykisk vold i samlivsforhold. Her fandt retten, at T’s adfærd udgjorde psykisk vold, men at den ikke var sket gentagne gange over en periode, og derfor kunne han ikke dømmes for overtrædelse af bestemmelsen. Det fremgår også af U 2022.1091 Ø, hvor retten først vurderede, hvorvidt T havde udvist en groft nedværdigende, krænkende og forulempende adfærd, og derefter vurderede om adfærden var udvist gentagne gange over en periode. I denne dom fandt retten at begge led var opfyldt.

På baggrund af AM 2021.02.16 kan det konstateres, at psykisk vold også kan udøves digitalt ved, at en tiltalt i overdreven grad kontakter forurettede via telefonopkald, e-mails og sociale medier. I denne sag blev der dog også lagt vægt på, at T havde udøvet trusler og udøvet ulovlig tvang mod F, så det kan ikke konstateres, om der kan straffes for psykisk vold, der alene er udøvet digitalt, men det kan ikke udelukkes.

Desuden bemærkes det, at det ikke kan tillægges betydning, at en tiltalt er psykisk uligevægtig og har modtaget psykologbehandling i perioden, hvor der er udøvet psykisk vold, samt at det ikke tillægges betydning, at tiltalte havde en betydeligt misbrug i perioden.

Af de fem gennemgåede domme i samlivsforhold skete der alene frifindelse i én dom, nemlig AM 2021.02.09 Ø. T’s adfærd blev vurderet som nedværdigende og krænkende på baggrund af et videoklip, men den blev ikke fundet af være udvist gentagne gange over en periode, og her var der alene vidneforklaringer som bevis for vurderingen. På den baggrund kunne der argumenteres for, at vidneforklaringer ikke kan stå alene, men i TfK 2021.929 Ø og AM 2020.08.25 B skete der domfældelse alene på grund af vidneforklaringer. På den baggrund kan det konstateres, at vidneforklaringer kan udgøre et tilstrækkeligt bevis for psykisk vold i samlivsforhold.

4.3. Delkonklusion

Efter undersøgelsen af retspraksis vedrørende psykisk vold i beslægtede familieforhold og i samlivsforhold er det relevant at vurdere, om domstolene behandler disse sager forskelligt eller om parternes relation til hinanden er uden betydning.

Indledningsvist kan det bemærkes, at domstolene betragter STRFL § 243 som en to-leddet bestemmelse. Dette blev først konstateret i TfK 2021.641 Ø, hvor en far var tiltalt for psykisk vold mod sine børn, hvor det blev underbygget af sagen mod storebroren i AM 2019.09.05 B2, men det blev efterfølgende også konstateret i U 2022.1091 Ø og AM 2021.02.09 Ø, der vedrørte samlivsforhold. På den baggrund kan det derfor lægges til grund, at domstolene betragter bestemmelsen ens uanset hvilken type relation, der er mellem parterne, og der kan kun ske domfældelse, hvis begge led er opfyldt. I de tilfælde, hvor bestemmelsens andet led ikke har været opfyldt, har retten dog ikke begrundet deres vurdering heraf. Det er derfor vanskeligt at fastlægge, hvor længe den psykiske vold skal være udøvet og hvilken karakter, den har skulle have for at være omfattet. Det kan dog antages, at en periode på to måneder ikke er tilstrækkeligt længe,¹¹⁸ men en periode på 10 måneder kan være tilstrækkelig, hvis adfærden er udvist kontinuerligt.¹¹⁹

For så vidt angår opdragelse af børn har lovgiver fastslået, at forældrenes adfærd skal være af en vis karakter eller grovhed, før den omfattes af bestemmelsen,¹²⁰ hvilket blev understreget af sagen mod faren i TfK 2021.641 Ø. På den baggrund kan det lægges til grund, at forældre skal have mulighed for at opdrage deres børn samt have en vis frihed hertil, hvorfor der skal mere til end i samlivsforhold førend, at deres adfærd falder ind under bestemmelsen.

Det er særligt relevant at vurdere, om der er forskel på, hvilken adfærd, der kan udgøre psykisk vold.

Både i beslægtede familieforhold og samlivsforhold kan det udgøre psykisk vold at bestemme over vedkommendes påklædning, jf. AM 2021.02.17 B og AM 2021.02.09 Ø, samt at begrænse dennes kontakt til familie og andre mennesker, jf. AM 2021.02.17 B, U 2022.1091 Ø og AM 2021.02.09 Ø.

Det kan derudover også lægges til grund, at i begge typer af relationer kan det udgøre psykisk vold at fremsætte negative og krænkende udtalelser. Det er specifikke udtalelser, som de tiltalte har udtalt i hver sag, herunder skældsord, kommentarer om forurettedes fysiske psykiske tilstand samt kommentarer om selvmord, og fælles for dem alle er, at de er negative og krænkende.

Ovenstående er den type adfærd, der er dømt for vedrørende begge typer af relationer. Der er dog også adfærd, der ikke går igen på tværs af relationerne. Dette omfatter adfærd, hvorved et barn udsættes for at overvære vold mod sine søskende samt at pålægge barnet at lægge tøj frem til forælderen og stryge det, og hvis det ikke er gjort ordentligt, så få dem til at gøre det om. Slutteligt

---

¹¹⁸ AM 2019.09.05 B2

¹¹⁹ U 2022.1091 Ø

¹²⁰ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 12

udgør det også psykisk vold at true med at låse børnene uden for døren eller nede i en kælder samt rent faktisk at gøre det, jf. AM 2021.02.17 B. Det omfatter også indskrænkelse af sin samlevers bevægelsesfrihed, jf. AM 2021.02.09 Ø, og om samlevers selvverd og selvfølelse er nedbrudt, jf. U 2022.1091 Ø. Disse typer af adfærd går således ikke igen på tværs af dommene, men i hver dom er det meget specifikt beskrevet, hvilken adfærd den konkrete tiltalte har udvist. Alene på den baggrund, at adfærden ikke går igen på tværs af dommene, er ikke tilstrækkeligt til at konstatere, at adfærden ikke vil være strafbar, hvis den blev udøvet mod en samlever i stedet for et barn eller omvendt. Dette understreges af, at der er nogen typer af adfærd, der går igen i dommene og er strafbart uanset, om det er sket i beslægtede familieforhold eller samlivsforhold. Dette kan alene konstateres, hvis domstolene konkret tager stilling hertil.

Fælles for de behandlede domme uanset parternes relation er, at domstolene ikke udtaler konkret hvilken type adfærd, der udgør psykisk vold. Retten foretager en samlet vurdering af alle sagens omstændigheder og typisk er flere momenter lagt til grund for skyldsspørgsmålet. Dette kan være grundet i, at psykisk vold kan være udøvet ved mange forskellige typer af adfærd. Det kan derfor ikke konstateres, hvorvidt ovennævnte typer af adfærd kan udgøre psykisk vold isoleret set, da det i alle tilfælde oftest vil være en samlet og konkret vurdering i hver enkelt sag.

Ved vurdering af om adfærden er omfattet af bestemmelsen og derved udgør nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, sonder domstolene ikke imellem de tre begreber. I ingen af de behandlede domme udtaler retten, hvad der specifikt udgør nedværdigende adfærd, hvad der specifikt udgør forulempende adfærd eller hvad der specifikt udgør krænkende adfærd. Domstolene foretager alene en samlet vurdering af, om adfærden falder ind under alle tre momenter, idet de behandles samlet. Det kan således ikke på baggrund af retspraksis nærmere fastlægges, hvad de enkelte typer af adfærd omfatter, idet retten alene foretager en samlet vurdering.

Der er altså som udgangspunkt ikke forskel på psykisk vold udøvet i familieforhold og samlivsforhold. Der er dog én betydelig forskel på sagerne. Den gennemgåede retspraksis vedrørende psykisk vold i beslægtede familierelationer viser, at vidneforklaringer ikke er tilstrækkeligt bevis for, at der kan ske domfældelse efter bestemmelsen. Dette gør sig derimod ikke gældende i samlivsforhold, idet der i to tilfælde skete domfældelse alene på baggrund af vidneforklaringer. Forskellen skal formentlig findes i, at forældre skal have en vis mulighed for at opdrage deres børn uden, at de bliver dømt for psykisk vold. Uanset årsagen kan det konstateres, at der er væsentlig

forskel på vidneforklaringers betydning alt efter om den psykiske vold er udøvet i familieforhold eller samlivsforhold.

5. Straffelovens § 243 og legalitetsprincippet

Legalitetsprincippet følger af STRFL § 1 med følgende ordlyd:

”Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant. [...]”

I dansk ret kan borgere således kun pålægges strafansvar, hvis der er hjemmel i loven. Formålet herved er, at borgerne kan indrette sig efter hvilke handlinger, der er strafbare, og hvilke handlinger, der ikke er.

Når en bestemmelses anvendelsesområde skal beskrives, vil dette ske ud fra en fortolkning af lovens ordlyd.¹²¹ Ved fortolkning er det en forudsætning, at ordene, der er anvendt i en gerningsbeskrivelse, skaber en meningsfuld ramme af forbrydelsen, og at enhver handling kan placeres i forhold til denne ramme.¹²² Rammen for en bestemmelses gerningsindhold fastsættes altså på baggrund af bestemmelsens ordlyd, og det forudsætter derfor, at ordlyden er klar.

STRFL § 243 er blevet stærkt kritiseret for at være en uklar bestemmelse af flere fagfolk på det juridiske område.¹²³ Hvis fagfolk, der arbejder med juraen til dagligt, har svært ved at fastslå bestemmelsens anvendelsesområde, må det være særdeles vanskeligt for borgerne at vide præcist hvilke handlinger, der er omfattet af bestemmelsen. Dette problematiseres yderligere ved, at bestemmelsen griber ind i dagligdagens livsførelse og sociale relationer, uden at borgerne får et klart billede af, hvilken konkret adfærd og handlinger, der er kriminelle efter bestemmelsen.¹²⁴ I bemærkningerne til lovforslaget er der nævnt talrige eksempler på, hvilke konkrete typer af adfærd, der kan være omfattet af bestemmelsen.¹²⁵ Dette skulle tjene til en opklaring af, hvornår en adfærd er omfattet af bestemmelsen, så borgeren dermed ved, hvornår han eller hun gør noget strafbart.

Problemet med denne oplistning er dog, at den netop omfatter dagligdagens livsførelse, idet bemærkningerne nævner eksempler som hvilket tøj en person må iføre sig, at ignorere en person, at holde en person i uvished om afgørende beslutninger og hvilke personer pågældende må omgås

---

¹²¹ Waaben, Strafferettens almindelige del, s. 94

¹²² Ibid, s. 95

¹²³ Specialets afsnit 3

¹²⁴ Madsen, strafferet 1 – ansvaret, s. 36

¹²⁵ FT 2018-2019, tillæg A, bemærkninger til lovforslaget, s. 11

med.¹²⁶ Dette er handlinger, der kan forekomme i en dagligdagssituation i større eller mindre grad, for det kan ikke anses for unormalt som samlevende at fortælle den anden, hvilket tøj man synes pågældende skal tage på, og det er vel heller ikke unormalt at ignorere en person, hvis der er opstået et skænderi eller lignende, og der er behov for afstand. Dette betyder dog ikke, at pågældende foretager disse handlinger med en intention om at udøve psykisk vold, og derfor er eksemplerne problematiske. Der ses dog også eksempler af mere ekstrem karakter, der næppe vil forekomme regelmæssigt i relationer, som en naturlig del af forholdet, f.eks. isolering af en person sin fra familie, overvågning af personen, kontrol over personens økonomi, at fastholde en person i ægteskab med henvisning til ærbarhed eller status.¹²⁷ På baggrund af eksemplerne omfavner bestemmelsen således både dagligdagseksempler og de mere ekstreme tilfælde, der må antages ikke at være en del af den naturlige relation mellem to parter. Dette gør bestemmelsen særdeles bred, og derfor vanskeligt at vurdere, hvornår en specifik adfærd er omfattet af bestemmelsen.

Et andet problem med opstillingen af eksempler på adfærd, der udgør psykisk vold, er formuleringen ”som eksempler på adfærd, der – afhængig af de nærmere omstændigheder – kan betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende [...]”.¹²⁸ Lovgiver anvender ordet *kan*. Det er således ikke sikkert, at de oplyste tilfælde vil udgøre psykisk vold i det konkrete tilfælde, da det netop afhænger af *de nærmere omstændigheder*. Det gør det således ikke lettere for borgerne at indrette sig efter, hvornår en adfærd udgør psykisk vold og dermed kan borgerne ikke vide, hvornår de foretager en kriminel handling. Dette er særdeles problematisk i forhold til straffelovens § 1.

5.1. Bestemmelsens klarhed

I henhold til legalitetsprincippet kræver det, at bestemmelsen er af en vis klarhed, hvilket forudsætter, at alle fem objektive gerningselementer i deres ordlyd skal være klare.

Det første gerningselement om *tilknytning til husstanden* rimelig klar. Betingelsen forudsætter, at gerningspersonen enten tilhører husstanden, er nært tilknyttet til husstanden eller tidligere har tilhørt eller været nært tilknyttet til husstanden. Dette vil sjældent vil give anledning til store overvejelser, da det omfatter beslægtede familiemedlemmer, samlevende og kæresten.

Dernæst skal adfærden for at være omfattet af bestemmelsen kunne betegnes som *grov*. Bestemmelsen eller lovforarbejderne beskriver dog ikke nærmere, hvornår en adfærd er tilstrækkelig

---

¹²⁶ Ibid, s. 11

¹²⁷ Ibid, s. 11

¹²⁸ Ibid, s. 11

grov til at være omfattet af bestemmelsen. Kriteriet ses heller ikke nærmere præciseret i retspraksis. Dermed kan dette gerningselement ikke anses for at være klart nok til at give borgerne en forståelse for betingelsen.

Bestemmelsens kriterie om at adfærden skal være *egnet til utilbørligt at styre forurettede* beror på en objektiv vurdering. Det afgørende er derfor, om krænkelserne er egnet til at styre forurettede og ikke om forurettede rent faktisk har følt sig styret. Da det er en objektiv vurdering, er det lettere for borgeren at forstå, hvornår en adfærd er egnet til at styre en person, end hvis det var en subjektiv vurdering. At adfærden skal gå ud over, hvad der er naturligt for parternes relation, jf. ordet ”utilbørligt”, kan for nogle borgere måske være vanskeligt at vurdere, da det kan afhænge af borgerens egen vurdering af, hvad der er ”naturligt”. Det vil formentlig være en vurdering af, hvad samfundet anser for at være naturligt, og derfor ikke den enkelte persons opfattelse heraf. Det kan således heller ikke være helt klart for borgeren, hvornår det er tilfældet.

Endeligt indeholder bestemmelsen kriterierne om, at adfærden skal være udvist gentagne gange over en periode samt være nedværdigende, forulempende eller krænkende. Disse to gerningsmomenter kræver en mere dybdegående vurdering i forhold til klarheden, hvorfor de gennemgås nedenfor i afsnit 5.1.1. og afsnit 5.1.2.

5.1.1. Nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd

Psykisk vold er i bestemmelsen beskrevet som *nedværdigende, forulempende* eller *krænkende* adfærd. Disse tre beskrivelser udgør moralske eller følelsesmæssige vurderede udtryk. Sådanne udtryk er karakteriseret ved at være uskarpe, der angiver vurderingens retning, men udtrykkende kan ikke anvendes i enkelttilfælde uden, at de undergives en vurdering. Ved brug af sådanne ord kan der være handlinger, der er anstødelige inden for loven, men uden at være så grove, at de bør straffes.¹²⁹ Ved brug af ordene nedværdigende, forulempende og krænkende angiver lovgiver, at en sådan adfærd er negativ, og at skyldsvurderingen dermed peger i retning af en overtrædelse af bestemmelsen. Skyldsvurderingen kan dog ikke foretages uden en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, og dette gør det særdeles problematisk for borgerne, da de derfor ikke ved om en given adfærd er omfattet af bestemmelsen, før domstolene har foretaget en konkret vurdering af den pågældende situation.

Retspraksis er med til at klarlægge retstilstanden og for hver dom, domstolene afsiger om psykisk vold, desto mere klarhed er det med til at skabe om, hvilke konkrete typer af adfærd, der er omfattet

---

¹²⁹ Waaben, Strafferettens almindelige del, s. 96

af bestemmelsen. Problemet er dog, at psykisk vold kan påføres ved mange forskellige typer adfærd, hvorfor det er vanskeligt at vide specifikt alle typer af adfærd, der er omfattet af bestemmelsen. Hertil skal det bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at domstolene ikke sonderer imellem, hvornår en adfærd er nedværdigende, forulempende eller krænkende. Begreberne er blevet behandlet under ét, hvorfor det er vanskeligt at adskille, hvornår en adfærd udgør det ene frem for det andet. Dermed kan begreberne være diffuse for borgerne, når de skal vurdere, om en adfærd er omfattet af et af begreberne. Sondringen vil dog formentligt være af mindre relevans, idet betingelsen anvendes under ét og skyldsspørgsmålet ikke afhænger af, om adfærden udgør netop det ene begreb frem for det andet. Dette ændrer dog ikke på, at det er vanskeligt at vurdere, hvornår en adfærd falder ind under betingelsen.

5.1.2. Gentagne gange over en periode

STRFL§ 243 er som nævnt en to-leddet bestemmelse, så selvom en adfærd falder ind under første led, idet den kan karakteriseres som nedværdigende, forulempende eller krænkende, betyder det ikke nødvendigvis, at den pågældende vil blive straffet for det. Adfærden skal også falde ind under andet led ved at være udvist gentagne gange over en periode. Det er dog ikke nærmere præciseret i bestemmelsen, hvad ”gentagne gange over en periode” omfatter. Det kan derfor ikke læses af bestemmelsen, hvor mange gange en adfærd skal være udvist for at falde ind under begrebet ”gentagne gange” eller hvor lang perioden skal være for at være omfattet af bestemmelsen.

Bemærkningerne til lovforslaget angiver, at adfærden skal gentages og opfattes som et mønster, hvorfor enkeltstående krænkelser falder uden for bestemmelsen.¹³⁰ I bemærkningerne er det således heller ikke nærmere præciseret, hvor mange gange adfærden skal gentages, eller hvor mange gange der skal til, før adfærden kan karakteriseres som et mønster. Hertil skal nævnes, at det fremgår af bemærkningerne, at for så vidt angår meget alvorlige krænkelser, så vil få tilfælde være tilstrækkeligt til at være omfattet af bestemmelsen. Det er dog ikke uddybet, hvornår krænkelser er meget alvorlige og der gives heller ingen eksempler herpå. I forhold til hvor lang perioden skal være for at være omfattet af bestemmelsen, fremgår det af bemærkningerne, at det afhænger af en samlet konkret vurdering.¹³¹

Hverken bestemmelsens ordlyd eller bemærkningerne hertil klarlægger, hvornår kravet om ”gentagne gange over en periode” er opfyldt. På baggrund af den ovenfor behandlet retspraksis, blev der i flere

---

¹³⁰ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, bemærkninger til lovforslaget, s. 10

¹³¹ Ibid, s. 10

tilfælde frifundet, fordi adfærden ikke havde et omfang, der gjorde, at den var udvist gentagne gange over en periode.

Dette gjorde sig gældende i Tfk 2021.641, hvor en far blev frifundet, fordi adfærden ikke havde en varighed, karakter, omfang eller grovhed omfattet af bestemmelsen. Retten fandt, at adfærden var udvist *ofte*, men ikke *over en længere periode*. Det blev dog ikke nærmere præciseret, hvor ofte adfærden var udvist eller over hvor lang en periode.

Et andet tilfælde, hvor retten frifandt på grund af manglende omfang, grovhed og karakter, er AM 2019.09.05 B, hvor en storebror var tiltalt for at have udøvet psykisk vold over en periode på to måneder. Retten fandt i dette tilfælde, at to måneder ikke udgør et tilstrækkeligt omfang til at være omfattet af bestemmelsen.

I AM 2021.02.09 lød tiltalen på, at den tiltalte havde udøvet psykisk vold i en periode på et år og fire måneder. Også her frifandt retten den tiltalte med begrundelse om, at adfærden ikke var udvist gentagne gange over en periode. Det blev ikke begrundet, hvor mange gange den tiltalte havde udvist den pågældende adfærd, hvorfor det ikke kan konstateres, hvor mange gange en adfærd skal være udvist for at falde uden for bestemmelsen. Det blev heller ikke begrundet om en periode på et år og fire måneder er for kort en periode til at falde ind under bestemmelsen.

I et enkelt tilfælde blev en tiltalt dømt, bl.a. fordi retten fandt, at adfærden var udvist kontinuerligt og vedvarende i en periode på 10 måneder. Dette gjorde sig gældende i U 2022.1091 Ø, hvor adfærden skulle være udøvet fra 1. april 2019 til 30. januar 2020. Retten gav ikke en nærmere begrundelse for, hvor mange gange adfærden var udvist, men det kan konstateres, at en periode på 10 måneder kan være omfattet af bestemmelsen.

Af de ovenfor refererede domme er det således ikke blevet nærmere begrundet, hvornår en adfærd er udvist nok gange til at være omfattet af begrebet *gentagne gange*, ligesom det heller ikke er nærmere begrundet, hvornår en adfærd er udvist længe nok til at være omfattet af begrebet *en vis periode*. Det eneste pejlemærke retspraksis giver er, at to måneder formentligt ikke er længe nok, men at en periode på 10 måneder kan være tilstrækkeligt, hvis adfærden er udvist kontinuerligt og vedvarende.

Det fremgår således hverken af selve bestemmelsen, bemærkningerne til bestemmelsen eller af retspraksis, hvornår det objektive gerningsmoment *gentagne gange over en periode* er opfyldt. Dermed kan borgerne ikke vide konkret vide, hvornår en adfærd er omfattet af betingelsen og altså er udøvet i et omfang således, at den er omfattet af bestemmelsens andet led.

5.2. Lever straffelovens § 243 op til legalitetsprincippet?

Formålet med legalitetsprincippet er at skabe retssikkerhed for borgerne, idet borgerne på baggrund af lovregulering ved, hvornår en adfærd er strafbar, hvilket skaber forudsigelighed for borgerne. Hvis en bestemmelse ikke lever op til legalitetsprincippet, vil forudsigeligheden forsvinde og borgerne vil ikke have mulighed for at indrette deres liv efter lovgivningen.

Kriterierne om tilknytning til forurettedes husstand og at adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettede giver formentlig ikke anledning til de store overvejelser. Disse kriterier er derfor i overensstemmelse med legalitetsprincippet.

For så vidt angår de øvrige kriterier 1) grov adfærd, 2) nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd og 3) gentagne gange over en periode, er der dog en væsentlig større uklarhed.

Kriterierne om grovhed og gentagne gange over en periode er ikke nærmere beskrevet i hverken bemærkningerne til lovforslaget eller i retspraksis, hvorfor det ikke kan konstateres, hvornår en adfærd specifikt er af en grovhed omfattet af bestemmelsen eller hvornår adfærden er udvist nok antal gange og tilstrækkeligt længe til at opfylde kriterierne.

Ad kriterie 2 om nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd er det vanskeligt at fastlægge, hvilken type adfærd kriteriet omfatter, idet bemærkningerne til lovforslaget oplister adskillige handlinger, der kan udgøre psykiske vold, men samtidig påpeger at det beror på en konkret vurdering. Dertil kommer, at kriteriet er særdeles bredt, og at begreberne er moralske og følelsesmæssige vurderede udtryk, hvorfor begreberne i sig selv ikke fastlægger rammerne for bestemmelsens anvendelsesområde. Det vil derfor i hvert enkelt tilfælde vil bero på en konkret vurdering, om adfærden falder ind under begreberne. Hertil bemærkes det, at hvis borgeren har forstået, hvornår en adfærd er nedværdigende, forulempende eller krænkende på baggrund af bemærkningerne til lovforslaget eller retspraksis, så er det ikke ensbetydende med, at bestemmelsen er overtrådt. Bestemmelsens andet led om gentagne gange over en periode skal også være opfyldt, og hvornår dette er tilfældet kan ikke entydigt vurderes ud fra disse retskilder, og så er borgeren lige vidt i sin forståelse. Det er derfor muligt, at borgerne i deres dagligdag kan befinde sig i en situation, hvor de må overveje om bestemmelsens gerningsindhold er overtrådt uden egentligt at kende svaret herpå.

På baggrund af bestemmelsens ordlyd, den gennemgåede retspraksis, forarbejderne og kritikken af bestemmelsen fra juridiske fagfolk må det konkluderes, at bestemmelsen er særdeles uklar med et bredt anvendelsesområde, der ikke kan defineres entydigt. Blot fordi en bestemmelse er uklar, betyder

det dog ikke, at den er ”ugyldig”, og domstolene vil næppe tilsidesætte en sådan bestemmelse.¹³² Uklarheden kan dog gøre det vanskeligt for domstolene at vurdere, om en adfærd opfylder bestemmelsens objektive gerningsindhold

Det kriminaliserede gerningsindhold i STRFL § 243 har således nogle uklare og uforudsigelige elementer, der gør det usikkert at fastslå anvendelsesområdet for bestemmelsen. Dette gør bestemmelsen problematisk at anvende i praksis, men det gør den ikke ugyldig.

6. Behovet for en selvstændig bestemmelse

STRFL § 243 om psykisk vold er en ny bestemmelse i dansk ret, men det er ikke nyt at straffeloven kriminaliserer adfærd, der kan være udtryk for krænkelse af en andens psykiske integritet.¹³³ Bestemmelsen om psykisk vold er heller ikke den første til at kriminalisere nedværdigende behandling i familieforhold, jf. STRFL § 213. Det er således ikke nyt at kriminalisere anvendelsesområdet for STRFL § 243 og der kan derfor sættes spørgsmålstegn ved om, der reelt er behov for en selvstændig bestemmelse om psykisk vold.

Ved udarbejdelse af lovforslaget vedrørende STRFL § 243 var Justitsministeriet af den opfattelse, at straffelovens øvrige bestemmelser ikke beskyttede tilstrækkeligt mod krænkelse af den psykiske integritet. Dette blev begrundet med, at nogle handlinger, der udgør psykisk vold, ikke ville falde ind under de øvrige bestemmelser i straffeloven. Der blev også lagt vægt på, at den eksisterende retstilstand på daværende tidspunkt ikke understregede, hvor alvorlig psykisk vold er. På den baggrund fandt Justitsministeriet, at der var behov for en selvstændig bestemmelse i straffeloven.¹³⁴

I den juridiske litteratur er det tidligere blevet behandlet om straffelovens øvrige bestemmelser allerede omfatter adfærd, der kan karakteriseres som psykisk vold.¹³⁵ Ved denne vurdering blev de relevante bestemmelser gennemgået og sammenlignet med STRFL § 243 ud fra deres gerningsindhold. På baggrund af denne vurdering blev det vurderet, at de øvrige straffelovsbestemmelser ikke i sig selv rammer psykisk vold, men at de kan være årsag til psykisk vold. Det blev derfor konkluderet, at der er et vist overlap mellem bestemmelserne, men på trods af dette er der et klart behov for en selvstændig bestemmelse.¹³⁶

---

¹³² Baumbach, Det strafferetlige legalitetsprincip, s. 167

¹³³ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, pkt. 2.1.1., s. 3

¹³⁴ Ibid, s. 5

¹³⁵ Nielsen, Psykisk vold – straffelovens § 243, s. 109

¹³⁶ Ibid, s. 110

I det følgende vil bestemmelsen om vanrøgt i STRFL § 213 blive behandlet mere dybdegående, herunder med inddragelse af retspraksis. Bestemmelsens objektive gerningsindhold vil blive sammenholdt med STRFL § 243 for at vurdere, hvor overlappet mellem bestemmelserne, og om der er et behov for en selvstændig bestemmelse om psykisk vold.

6.1. Vanrøgt

Vanrøgt er kriminaliseret i straffelovens § 213 med følgende ordlyd:

Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle, sit barn eller nogen hans myndighed eller forsorg undergiven person under 18 år eller en i opstigende linie beslægtet eller besvogret, eller som ved modvillig at unddrage sig en ham over for nogen af de nævnte personer påhvilende forsørgelses- eller bidragspligt udsætter dem for nød, straffes med fængsel indtil 2 år.

Bestemmelsen indeholder to led. Det første led omfatter ikke-økonomiske krænkelser, der sker ved vanrøgt eller nedværdigende behandling. Det andet led omfatter tilsidesættelse af forsørgelses- eller bidragspligt.¹³⁷ Det er alene de ikke-økonomiske krænkelser begået overfor tætte familiemedlemmer, der er relevante i denne sammenhæng.

6.1.1. Personkredsen

Formålet med STRFL § 213 er at beskytte personer i familieforhold, hvor formålet efter STRFL § 243 er at beskytte personer i nære relationer. Det er således et krav efter begge bestemmelser, at der er en tilknytning mellem gerningspersonen og forurettede.

Vanrøgt omfatter adfærd udøvet af en ægtefælle, forældre, herunder stedforældre og andre beslægtede eller besvogret familiemedlemmer i opstigende linje.¹³⁸ Det afgørende for den omfattede personkreds er således, at der foreligger et familieforhold mellem personerne. Dette er derimod ikke et krav efter bestemmelsen om psykisk vold, eftersom det afgørende her er, at gerningspersonen tilhører eller har en nær tilknytning til husstanden. Bestemmelsen omfatter således familieforhold, men også øvrige forhold, hvis blot der er en tilknytning til forurettedes husstand. Dette omfatter tidligere ægtefæller, kærester uden bopæl på samme adresse og øvrige familiemedlemmer med tilknytning til husstande. Bestemmelsen om psykisk vold omfatter typisk familie- og samlivsforhold, men eftersom kravet alene er en tilknytning til husstanden, kan det ikke udelukkes,

---

¹³⁷ Elholm m.fl., Kommenteret Straffelov – speciel del, s. 389

¹³⁸ Hurwitz, den danske kriminalret, s. 182

at den også kan finde anvendelse på personer uden en familiær eller romantisk tilknytning til forurettede, f.eks. en tæt ven af familien.

Vanrøgt omfatter adfærd udøvet af familiemedlemmer uanset, om de har en tilknytning til husstanden eller ej. Som familiemedlem er det derfor lettere at blive omfattet af bestemmelsen om vanrøgt, eftersom det afgørende er familierelationen, hvor det ved psykisk vold er et krav, at der er en tilknytning til husstanden. Dog omfatter vanrøgt kun familiemedlemmer i opadstigende linje, hvorfor f.eks. søskende ikke kan være omfattet, hvilket de godt kan ved bestemmelsen om psykisk vold. Endeligt omfatter bestemmelsen om vanrøgt alene ægtefæller og derfor ikke samlevende eller kærester, hvilket derimod er omfattet af bestemmelsen om psykisk vold.

STRFL § 243 omfatter derfor en større personkreds, idet den omfatter alle familiemedlemmer, herunder forældre, søskende, bedsteforældre, onkler mm., ægtefæller, samlevende, kærester, søskende og muligvis andre personer med tilknytning til husstanden, hvorimod STRFL § 213 alene omfatter ægtefæller, forældre og familiemedlemmer i opadstigende linje.

Eftersom STRFL § 243 omfatter en bredere personkreds end 213, har bestemmelsen om psykisk vold derfor en bredere rækkevidde.

6.1.2. Den kriminaliserede adfærd

Ved vurderingen af om der er behov for en selvstændig bestemmelse om psykisk vold er det særligt relevant at undersøge, om der er sammenfald i hvilken adfærd, de to bestemmelser kriminaliserer. Dette gælder især for den ”nedværdigende behandling”, der er nævnt i begge bestemmelser.

Begreberne ”vanrøgt” og ”nedværdigende behandling” er ikke nærmere defineret i bestemmelsen, hvorfor dette må udledes af retslitteratur og retspraksis.

Vanrøgt eller nedværdigende behandling omfatter krænkelser, der i udtalt grad strider mod almindelige normer for anstændig behandling af andre i nære relationer.¹³⁹ Det er dog ikke her nærmere præciseret, hvad ”almindelige normer for anstændig behandling” omfatter.

Vanrøgt kan inddeles i legemlig vanrøgt og ren vanrøgt. Legemlig vanrøgt er ofte kombineret med voldelig mishandling, og dermed også omfattet af STRFL § 244. Ved ren vanrøgt er der ingen mishandling og vil ofte omfatte en unkladelse af at yde pligtig omsorg. Dette kan omfatte kønslige

---

¹³⁹ Waaben, Strafferettens specielle del, s. 103

forhold, beruselse af børn og lade dem deltage i drikkegilder og lign. Nedværdigende behandling omfatter derimod grove ærefornærmelser.¹⁴⁰

Hvilken konkret type adfærd, der er omfattet af bestemmelsen, kan alene udledes af retspraksis. Herefter vil det være vanrøgt, at en person har været udsat for nedværdigende behandling ved at leve i et hjem med særdeles uhygiejniske forhold, herunder ved dyreafføring på gulvene, og uden opvarmning og møblering i perioder. Desuden har det betydning, at et barn i en alder af 13 år udvikler et hash- og alkoholmisbrug og at barnet er nødt til at tigge eller stjæle for at skaffe mad, fordi familien i perioder har manglet mad. Dette følger af U 2021.2254 Ø, hvor en kommune havde forsømt sin forpligtelse til at beskytte et barn mod umenneskelig og nedværdigende behandling. Sagen blev vurderet i forhold til EMRK art. 3, fordi det vedrørte pligtforsømmelse fra en kommune, men selve den nedværdigende behandling var omfattet af STRFL § 213.

Det udgør også vanrøgt og nedværdigende behandling at sætte sit grædende barn i et lokale for sig selv uden lys og håndtag på indersiden af døren samt ikke at beskytte denne mod vold fra andre. Ligeledes er det omfattet af bestemmelsen at forgribe sig på sit barn, og hvis en forælder overværer sådanne overgreb fra den anden forældre, vil det være en tilsidesættelse af sin omsorgspligt, idet forældre er forpligtet til efter bedste evne at beskytte sine børn mod overgreb. Dette var tilfældet i U 2013.904 V, hvor to forældre blev fundet skyldig i overtrædelse af STRFL § 213 ved at have udøvet denne adfærd mod deres 15 måneder gamle søn. Forældrene i denne sag havde også vanrøgtet deres søn ved at undlade at sørge for lægebehandling af hans skader påført ved den udøvede vold. Det udgør således vanrøgt at undlade at sørge for sit barn for lægebehandling, hvilket understreges af U 1982.951/2 Ø, hvor en mor blev fundet skyldig efter § 213 ved at undlade at bringe barnet til lægebehandling.

Voldsudøvelse vil normalt være omfattet af STRFL § 244 eller § 245 afhængigt af voldens karakter. Dog kan det falde ind under bestemmelsen om vanrøgt, hvis der ikke er de fornødne beviser i sagen til at henføre forholdet under en af de to voldsbestemmelser. Dette var tilfældet i U 1976.732 V, hvor de tiltalte havde udsat den enes datter for voldelig behandling, men da det ikke kunne fastlægges hvornår, hvordan, i hvilket omfang og med hvilke følger volden var udøvet, kunne forholdet ikke henføres under § 244. Det var dog bevist, at datteren havde været udsat for en voldsudøvelse, der langt overskred revselsesretten, der var gældende på tidspunktet, og derfor henførte retten forholdet under § 213. Datteren havde også i ét tilfælde været tvunget til at spise sit eget opkast, hvilket også

---

¹⁴⁰ Hurwitz, den danske kriminalret, s. 183

faldt ind under bestemmelsen. Ved dette forhold udtalte retten, at barnet havde været udsat for en ”nedværdigende og krænkende behandling”, hvilket også er den anvendte ordlyd i bestemmelsen om psykisk vold, idet forurettede skal være udsat for en ”nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd”. Dommen er fra 42 år før indførelsen af bestemmelsen om psykisk vold, så der er næppe en sammenhæng i sprogbruget.

Den strafbare adfærd omfattet af vanrøgt og nedværdigende behandling kan overordnet set beskrives ved, at forældres opdragelse af deres børn falder langt under almindelige normer for anstændig behandling. Vanrøgt omfatter boligforhold, tilsidesættelse af sin omsorgspligt, herunder ved at undlade at bringe barnet til lægebehandling og ved ikke at tage vare på barnets tarv ved at give det mad, samt udsætte et barn for nedværdigende behandling ved f.eks. at tvinge det til at spise sit eget opkast.

Adfærden, der falder ind under STRFL § 213, kan derfor beskrives som forældres manglende opdragelse og omsorg for deres barn, hvorimod adfærden omfattet af STRFL § 243 nærmere kan beskrives som en overdreven kontrol af barnet, herunder ved at bestemme barnets påklædning, hvem denne må omgås og have kontakt med samt negative verbale ytringer. Forskellen på de to bestemmelser kan derfor beskrives ved, at en adfærd henføres under § 213, når forældrene har gjort for lidt for at opdrage og beskytte deres barn, hvorimod en adfærd kan henføres under § 243, når forældrene har gjort for meget i deres opdragelse, herunder udøvet en kontrol over barnet.

Både STRFL § 213 og § 243 kriminaliserer nedværdigende behandling. Det fremgår dog ikke tydeligt af ovenstående domme, hvornår en adfærd udgør nedværdigende behandling omfattet af STRFL § 213. ”Nedværdigende behandling” er dog benævnt i U 2021.2254 Ø om forurettedes boligforhold og opvækst og i retslitteraturen er begrebet beskrevet som grove ærefornærmelser, men eksempler herpå ses ikke behandlet i retspraksis. Begrebet ses ikke nærmere defineret i hverken retspraksis eller retslitteraturen. I henhold til STRFL § 243 sonder domstolene ikke imellem ”nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd”, hvorfor det efter denne bestemmelse heller ikke kan klarlægges, hvad begrebet klart omfatter. Det er derfor vanskeligt at vurdere, om der er et sammenfald i bestemmelseernes gerningsindhold vedrørende dette begreb. Dog er det et kriterie efter STRFL § 243, at den nedværdigende adfærd skal være ”grov”, hvilket ikke fremgår af STRFL § 213. På den baggrund kan det formodes, at der skal mere til, før en nedværdigende adfærd falder ind under STRFL § 243 end STRFL § 213.

Personkredsen i STRFL § 213 omfatter også ægtefællers og øvrige familiemedlemmers behandling af hinanden. Som det fremgår af de behandlede domme, vedrører de alle forældres behandling af deres børn eller stedbørn. Det har dog ikke været muligt at finde domme, hvor der er sket vanrøgt af ægtefæller og øvrige familiemedlemmer. Dette kan skyldes, at bestemmelsen også omfatter tilsidesættelse af forsørgelses- eller bidragspligt, og det tilfalder ægtefæller at overholde denne pligt. Det kan derfor antages, at sager vedrørende ægtefæller oftest omhandler denne pligt og ikke vanrøgt eller nedværdigende behandling.

6.1.3. Enkeltstående tilfælde eller gentagne gange

STRFL § 213 omfatter vanrøgt begået gentagne gange over en periode. Dette blev lagt fast i U 1975.1098 V, hvor en mor var dømt for vanrøgt overfor to af sine adoptivbørn igennem hhv. 2 og 1 år, og i U 2012.998 V, hvor forældres vanrøgt over for deres ni børn havde stået på i årevis. Dette er således i overensstemmelse med STRFL § 243, hvor det er en betingelse, at adfærden er udvist gentagne gange over en periode.

Det er dog mere uklart, hvorvidt STRFL § 213 omfatter vanrøgt i enkeltstående tilfælde. Tilbage i 1983 blev en mor frifundet for vanrøgt mod sit ene barn, hvilket bl.a. var begrundet med, at det var en enkeltstående episode, jf. U 1983.441 V, hvor moren havde opfordret tre af sine børn til at smide sand og orme på sin datter, der græd efter at være drillet af sine søskende og herefter spulet hende med en vandslange i mindst ét minut. Det fremgår dog af nyere retspraksis, at vanrøgt i et enkeltstående tilfælde kan være tilstrækkeligt til domfældelse. Dette følger af Tfk 2016.1447 V, hvor en mor blev dømt for overtrædelse af STRFL § 213 for en enkeltstående episode, fordi hun ikke greb ind, da hendes søn blev udsat for vold af hendes kæreste. Retspraksis er således ikke enig på dette område, men eftersom sidstnævnte dom er væsentligt nyere end den førstnævnte og henstil til at nyere domme har højere præjudikatsværdi end ældre domme, må det lægges til grund, at den nyeste dom er udtryk for gældende ret.

Dermed kan der være tale om en overtrædelse af STRFL § 213 ved enkeltstående tilfælde af vanrøgt. Her adskiller bestemmelsen sig således væsentligt fra STRFL § 243, idet der kun kan dømmes for psykisk vold udøvet gentagne gange over en periode, og dermed som udgangspunkt ikke omfatter enkeltstående tilfælde, medmindre det er særligt grove krænkelser.

6.2. Delkonklusion

Ved at vurdere STRFL § 213 og § 243 over for hinanden kan det lægges til grund, at bestemmelsen om psykisk vold omfatter en større personkreds end bestemmelsen om vanrøgt, eftersom den ikke

kun omfatter personer med familiære relationer, som er tilfældet efter STRFL § 213. Hertil bemærkes det, at den gennemgåede retspraksis alene vedrører forældres behandling af deres børn, og ikke vanrøgt af ægtefæller og øvrige medlemmer. Derved har bestemmelsen om psykisk vold en bredere rækkevidde, da den finder anvendelse på forældres behandling af deres børn, men i særdeleshed også på samleveres behandling af hinanden.

På baggrund af den gennemgåede retspraksis kan det konstateres, at vanrøgt som det klare udgangspunkt oftest finder anvendelse ved forældres behandling af deres børn. Dette omfatter som regel en manglende opdragelse og omsorg for barnet, herunder dårlige forhold i hjemmet. Vanrøgt omfatter forsømmelse af barnet, hvorimod psykisk vold ofte er tilfælde af overdreven kontrol af barnets udseende, adfærd og omgangskreds. Her er der således en betydelig forskel i den kriminaliserede adfærd, idet STRFL § 213 omfatter manglende handlinger og STRFL § 243 omfatter for meget handlen fra forældrenes side.

Den store forskel på bestemmelserne ses ved, at vanrøgt omfatter enkeltstående tilfælde, hvorimod psykisk vold kræver, at det er udøvet gentagne gange over en periode, og kun ved særligt grove krænkelser kan der dømmes for enkeltstående krænkelser.

Der er således betydelige forskelle på det objektive gerningsindhold i de to bestemmelser. Dermed er det ikke de samme personer, der vil kunne straffes efter begge bestemmelser, og den samme adfærd vil heller ikke i alle tilfælde kunne henføres under gerningsindholdet i begge bestemmelser. Derfor kan det konstateres, at bestemmelsen om psykisk vold kriminaliserer adfærd, der ikke i forvejen er strafbart, og dermed har en selvstændig betydning i straffeloven.

6.3. Effekten af en selvstændig bestemmelse

Der er således ingen tvivl om, at bestemmelsen om psykisk vold udvider retstilstanden og kriminaliserer adfærd, der ikke tidligere har været kriminaliseret. Det virker derfor fornuftigt at indføre en bestemmelse om psykisk vold i straffeloven.

I lovforarbejderne til lovforslaget har Justitsministeriet bemærket følgende:

”Der forventes flere sager om psykisk vold for politiet og anklagemyndigheden end for domstolene, fordi der på grund af de bevismæssige forhold i sådanne sager må antages at være et vist antal anmeldelser, der ikke vil kunne føre til indledning af en straffesag ved domstolene”¹⁴¹

---

¹⁴¹ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, pkt. 3, s. 7

Justitsministeriet har fundet behov for at indføre en selvstændig bestemmelse om psykisk vold, men påpeger samtidig, at dens anvendelighed i den praktiske verden kan være begrænset grundet bevismæssige forhold. Grundet bevisvanskelighederne ved bestemmelsen formodes det, at STRFL § 243 oftest vil finde anvendelse i sager, hvor der rejses tiltalte i sammenstød med andre straffebestemmelser, hvor beviserne er af fysisk karakter. Hvis psykisk vold opstår som følge af et eller flere fysiske overgreb, vil det formentligt også være lettere at føre bevis for overtrædelse af STRFL § 243.¹⁴² Hvis psykisk vold har størst anvendelse, når der straffes i sammenstød med andre bestemmelser, kan det begrænse muligheden for domfældelse i sager, hvor der alene er sket psykisk vold og ingen fysisk skadende adfærd.

Behovet for en selvstændig bestemmelse kan virke besynderligt, når der på forhånd er en idé om, at det kan være vanskeligt at løfte bevisbyrden for bestemmelsen og at der derfor er færre sager, der indbringes for domstolene end der behandles af politi og anklagemyndighed. Besynderligheden understreges af pointen om, at bestemmelsen om psykisk vold formentligt vil have størst effekt, når der straffes i sammenstød med øvrige bestemmelser.

I forbindelse med lovforslagets fremsættelse udtalte Justitsministeriet, at lovforslaget skal sende et klart signal om, at psykisk vold er lige så alvorligt som fysisk vold og uacceptabelt.¹⁴³ Hertil blev det også bemærket, at sager om psykisk vold kan være komplekse at efterforske, men at dette ikke bør være afgørende for, om en adfærd skal kriminaliseres.¹⁴⁴

Det er et retspolitisk spørgsmål om, hvilken adfærd, der skal kriminaliseres, og hvis denne beslutning træffes på baggrund af kompleksiteten af at efterforske og at bevise et givent forhold, så vil straffeloven næppe have noget omfangsrigt indhold. Som Justitsministeriet bemærker, bør det derfor ikke være det afgørende for, hvilken adfærd der kriminaliseres. Dog virker det til, at formålet med bestemmelsen er af større signalværdi end af egentligt strafferetlig betydning, idet Justitsministeriet gentagne gange bemærker ønsket om at sende signalet om, at psykisk vold er lige så alvorligt som fysisk vold. Det kan dog næppe stilles op så sort og hvidt, da det formentligt er en kombination af både signalværdi og et ønske om at kriminalisere adfærden.

Et af kritikpunkterne for bestemmelsen vedrørte, at det kan være vanskeligt at løfte bevisbyrden, fordi psykisk vold foregår i det private. På denne baggrund var der bekymring for, at loven ville give falske

---

¹⁴² Nielsen, *Psykisk vold – straffelovens § 243*, s. 118

¹⁴³ Justitsministerens svar på Folketingets Retsudvalgs spørgsmål nr. 14 af 19. februar 2019, s. 2

¹⁴⁴ *Ibid*, s. 2

forhåbninger, og at ofrene derved ville opleve en dobbelt krænkelse: først en krænkelse af gerningspersonen og derefter en krænkelse af systemet, når der ikke rejses tiltale eller der sker frifindelse.¹⁴⁵ Denne artikel blev udgivet forud for bestemmelsens ikrafttræden, men tre år senere ses bekymringen at være velfunderet.

Rigspolitiet har lavet en opgørelse over anmeldelser og sigtelser vedrørende psykisk vold fra 2019 til 2022¹⁴⁶. Denne opgørelse viser, at der i fra 2019 til 2021 i alt blev anmeldt 1.028 sager. Hertil ses det, at der i samme periode blev rejst sigtelse i 442 sager. I disse tre år var der således 586 sager, der medførte, at den mistænkte ikke blev sigtet i sagen. Opgørelsen viser naturligvis ikke om dette skyldes manglende beviser, falsk anmeldelse eller andet, og det kan derfor ikke vurderes, hvorfor der ikke er sket sigtelser i disse sager. Det kan dog bemærkes, at der i 57 % af sagerne ikke er rejst sigtelse, og herudfra kan det være vanskeligt at se, hvordan bestemmelsen reelt set har hjulpet ofrene for psykisk vold, når over halvdelen ikke kan få oprejsning, og derved kan opleve endnu en krænkelse. Derudover skal det bemærkes, at der er rejst sigtelse i 442 sager, men langt fra alle disse sager har været prøvet for domstolene. Ved en optælling af sager trykt i Ugeskrift for Retsvæsen, Tidsskrift for Kriminalret og Anklagemyndighedens Vidensbase ses der alene at være behandlet 23 sager for domstolene.¹⁴⁷ Det er således kun i 5,2% af sagerne, hvor der er rejst sigtelse, at sagen faktisk ses at have været ført for domstolene, og ud af anmeldte sager er det således kun 2,24% af sagerne, der har været ført for domstolene. Dette er usædvanligt lave tal, der medfører en undren over bestemmelsens effekt. Det bemærkes dog, at ud af de 23 sager for domstolene er der sket domfældelse i 14 sager, hvilket udgør 60,87% og dermed over halvdelen. Retspraksis viser således, at det er muligt at domfælde for psykisk vold.

Det er ikke muligt at vurdere, hvorfor kun et fåtal af sager, hvor der er sket sigtelse, ender for retten, men det kan formentligt skyldes, at det ikke er muligt at bevise overtrædelse af STRFL § 243. I disse tilfælde vil der formentligt ske påtaleopgivelse, fordi sager kun skal indbringes for retten, hvis det forventes, at den tiltalte findes skyldig, jf. retsplejeloven § 721, stk. 1, nr. 2.

På denne baggrund må det lægges til grund, at psykisk vold er vanskeligt at bevise, idet psykisk vold netop ikke er synligt for omverdenen og foregår i det private. Derfor kan bekymringen om bestemmelsens effekt ses at være korrekt.

---

¹⁴⁵ Feldtmann, Juraprofessor: Lov om psykisk vold kan risikere at ramme ofre yderligere

¹⁴⁶ Bilag 1

¹⁴⁷ Bilag 2

Psykisk vold kan ikke henføres fuldt ud til øvrige bestemmelser i straffeloven, hvorfor der er behov for en selvstændig bestemmelse for at kriminalisere denne adfærd.¹⁴⁸ Det kan dog diskuteres, hvor gavnlig bestemmelsen reelt er og hvilken effekt den har, eftersom det kun er 2,24% af anmeldte sager, der er ført for domstolene. Behovet for en selvstændig bestemmelse kan dog ikke afvises alene ud fra, at et fåtal af sagerne føres for domstolene. Hvis dette var et grundlag for ikke at kriminalisere en bestemt adfærd, var der formentligt flere bestemmelser i straffeloven, der ikke ville eksistere. Bestemmelsen er vanskelig at bevise, men den er fortsat ny, hvorfor det er muligt, at antallet af sager, der føres for domstolene, kan stige. Denne mulighed ses ved, at der i januar og februar 2022 er anmeldt 52 sager og der er rejst sigtelse i 30, hvilket udgør 57,69%. Der er således rejst langt flere sigtelser i 2022; dog for en kortere periode.

Det må dog samtidig konstateres, at blot fordi psykisk vold er vanskeligt at bevise, er det ikke et grundlag for, at psykisk vold ikke skal gøres strafbart; love har også en præventiv effekt.

7. Konklusion

Straffelovens § 243 kriminaliserer groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, når adfærden er udvist gentagne gange over en periode. Adfærden skal være udøvet af en som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning.

For så vidt angår den omfattede personkreds er bestemmelsen klar. Den omfatter blodsbeslægtede familiemedlemmer samt kærester og samlevende. Bestemmelsen bliver derimod mere uklar i beskrivelsen af den groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. For forståelsen af disse begreber er det beskrevet i forarbejderne, hvad disse begreber omfatter og der gives nogle eksempler på typer af adfærd, der kan henføres til begreberne. Nedværdigende adfærd omfatter handlinger, der egnet til at ydmyge eller nedgøre forurettede, hvorimod forulempende handlinger omfatter gerningspersonens chikanerende eller generende adfærd. Krænkende adfærd er derimod handlinger, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse eller til at påvirke forurettedes psykiske integritet.

På baggrund af retspraksis kan det konkluderes, at strafbare handlinger under bestemmelsen som et gennemgående tema omfatter en bestemmelse over, hvilket slags tøj forurettede må gå i, at komme med negative udtalelser om denne samt isolere vedkommende fra sin familie og andre sociale

---

¹⁴⁸ FT 2018-2019, tillæg A, L 139, pkt. 2.2, s. 5

relationer. Det kan også udgøre psykisk vold at have en intimiderende adfærd over for sine børn og bede dem om at gentage handlinger, når det vurderes, at det ikke blev gjort ordentligt til at starte med. Retspraksis viser desuden, at psykisk vold omfatter handlinger foretaget via digitale tjenester, herunder ved at kontakte den forurettede mange gange via sociale medier. Det kan også konstateres, at det ikke indgår som formildende omstændigheder, at den tiltalte selv døjer med psykiske problemer eller har et stofmisbrug på tidspunktet for udøvelsen af den psykiske vold.

Forarbejderne sonderer imellem de tre begreber, men dette ses ikke i retspraksis, idet begreberne anvendes under én, og derved er det vanskeligt at adskille begrebernes omfang. Der er dog et af gerningselementerne, der skiller sig ud i vurderingen, nemlig grov adfærd. Praksis viser, at adfærden skal overstige uenigheder og skænderier, der må anses for at være almindeligt forekommende i et forhold, for at handlingerne udgør psykisk vold. Hvor bestemmelsens nedre grænse ligger, er ikke nærmere defineret af retspraksis. Ved domstolens vurdering af kriteriet om, at adfærden skal være egnet til utilbørligt at styre forurettedes, ses der heller ikke at være givet en klar begrundelse herfor, idet retspraksis alene henvises til den udviste adfærd.

Retspraksis illustrerer meget tydeligt, at straffelovens § 243 er en to-leddet bestemmelse, og handlingerne er kun strafbare, hvis de er omfattet af begge led. For det første skal der vurderes om de udviste handlinger udgør en groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Dernæst skal det vurderes, om handlingerne er udvist gentagne gange over en periode. Det er kun, hvis begge led er opfyldt, at handlingerne er omfattet af bestemmelsen og dermed strafbare.

I denne vurdering ses retspraksis dog ikke at være tydelig i begrundelsen for, hvornår handlinger er omfattet af bestemmelsens andet led. I tilfælde, hvor domstolene har frifundet den tiltalte, fordi adfærden ikke var udvist gentagne gange over en periode, er det ikke blevet præciseret, hvor mange gange adfærden rent faktisk var blevet udvist eller over hvor lang en periode. I de domfældende domme ses det heller ikke begrundet, hvorfor kravet var opfyldt. Det kan dog udledes, at en adfærd skal være udvist i en periode på mere end to måneder, og at en periode på 10 måneder kan være tilstrækkeligt til at være omfattet af bestemmelsen, hvis adfærden er udvist kontinuerligt og vedvarende. Hvornår en adfærd er udvist både kontinuerligt og vedvarende kan dog heller ikke udledes på baggrund af domstolens afgørelser.

Retspraksis viser, at der ikke gøres forskel på, hvilke typer af adfærd der kan være omfattet af bestemmelsen uanset, om den finder sted i familiebeslægtede relationer eller i samlivsforhold; adfærden er strafbar uanset relationen mellem gerningspersonen og forurettede. Der er derimod

forskel på bevisbedømmelsen, idet vidneforklaringer er tilstrækkelige beviser for domfældelse i samlivsforhold, men i familierelationer kræves der øvrige beviser før, der kan ske domfældelse.

Bestemmelsen blev forud for dens ikrafttrædelse kritiseret for at være uklar og lovens forarbejder hjalp ikke til en større forståelse af bestemmelsens anvendelsesområde. Loven trådte i kraft for tre år siden, men det må konstateres, at disse tre år ikke har hjulpet til at skabe fuld klarhed over bestemmelsen. Det er få sager, der fører til sigtelse og endnu færre, der kommer for domstolene. Når en sag så endelig kommer for domstolene, gives der ikke udførlige begrundelser for, hvad der skal til for, at en adfærd er nedværdigende, krænkende eller forulempende. Det ses heller ikke begrundet, hvornår den er udvist nok antal gange eller længe nok, til at falde ind under bestemmelsen. Der er således ingen tvivl om, at bestemmelsen er uklar på trods af forarbejderne og retspraksis. Det er problematisk i forhold til legalitetsprincippet, idet borgerne ikke tydeligt ved, hvornår handlinger er omfattet af bestemmelsen eller ej. Dette gør dog ikke bestemmelsen ugyldig.

Bestemmelsen om psykisk vold har et vist sammenfald med STRFL § 213 om vanrøgt, men STRFL § 243 kan ikke fuldt ud henføres under bestemmelsen. Vanrøgt omfatter i det store hele forsømmelse af sit barn i form af manglende opdragelse og omsorg, hvorimod psykisk vold omfatter overdreven kontrol af forurettedes udseende, adfærd og omgangskreds. Sammenfaldet mellem bestemmelserne ses ved den omfattede personkreds. STRFL § 243 omfatter dog en videre kreds, idet kravet herefter er en tilknytning til husstanden, og efter STRFL § 213 er der krav om en familiær relation. Psykisk vold vil således ikke kunne henføres fuldstændigt under gerningsindholdet i STRFL § 213.

Flere af bestemmelsens objektive gerningselementer er således fortsat uklare i forhold til, hvilke handlinger der er omfattet af bestemmelsen, herunder hvornår de er omfattet. Bestemmelsen kriminaliserer dog en adfærd, der ikke hidtidig har været kriminaliseret, og derfor tjener bestemmelsen et formål.

8. Litteraturliste

Litteratur

- Elholm, Thomas, Madsen, Lasse Lund, Rahbæk, Hanne, & Røn, Jens. *Kommenteret straffelov – speciel del*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2022, 12. udg.
- Baumbach, Trine. *Det strafferetlige legalitetsprincip – hjemmel og fortolkning*. Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2008, 1. udg.
- Hurwitz, Stephan. *Den danske kriminalret, speciel del*. G. E. C. Gads Forlag, 1970.
- Madsen, Lasse Lund. *Strafferet 1 – ansvaret*. Djøf Forlag, 2020, 6. udg.
- Munk-Hansen, Carsten. *Retsvidenskabsteori*. Djøf Forlag, 2018, 2. udg.
- Waaben, Knud. *Strafferettens almindelige del*. Karnov Group, 2015, 6. udg.
- Waaben, Knud. *Strafferettens specielle del*. Karnov Group, 2016, 6. udg.

Artikler

- Feldtmann, Birgit. *Juraprofessor: Lov mod psykisk vold kan risikere at ramme ofre yderligere*. Kristeligt Dagblad, 2019
- Madsen, Lasse Lund. *Det er en dårlig idé at gøre dysfunktionelle parrelationer til en politisag. Så er #metoo-kulturen gået for vidt*. Politiken, 2019.
- Secher, Peter. *Tre års fængsel til konen: Bad manden skifte tøj*. Ekstra Bladet, 2019.
- Vestergård, Jørn. *Professor i strafferet: Naturligvis kan vi kriminalisere ”psykisk vold” – og det kan let føres ud i livet*. Berlingske, 2019.

Tidsskrifter

- Nielsen, Lise Dyrby, *Juristen* nr. 3, 2019

Love og forarbejder

- Forslag til lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love nr. 139 fremsat den 9. januar 2019
- Forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om pas til danske statsborgere m.v. og udlændingeloven nr. 126 fremsat den 16. december 2020
- Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 Straffeloven

Retspraksis

Ugeskrift for Retsvæsen:

- U 2022.1091 Ø
- U 2021.2254 Ø
- U 2013.904 V
- U 1982.951/2 Ø
- U 1976.732 V
- U 2021.2254 Ø
- U 1975.1098 V
- U 2021.998 V
- U 1983.441 V

Tidsskrift for Kriminalret

- TfK 2021.641 Ø
- TfK 2021.929 Ø
- TfK 2016.1447 V

Anklagemyndighedens Vidensbase:

- AM 2020.09.14 B
- AM 2021.02.17 B
- AM 2019.09.05 B2
- AM 2021.02.09 Ø
- AM 2021.02.16 B
- AM 2020.08.25 B

9. Bilag

Bilag 1

73235 - Psykisk vold anmeldelser 2019-2022

Måned	2019	2020	2021	2022
Januar	-	26	29	29
Februar	-	35	34	23
Marts	-	26	30	-
April	13	28	19	-
Maj	9	32	30	-
Juni	12	34	44	-
Juli	18	36	26	-
August	12	36	37	-
September	21	43	52	-
Oktober	47	36	44	-
November	42	38	37	-
December	36	26	38	-
I alt	212	396	420	52

73235 - Psykisk vold sigtelser 2019-2022

Måned	2019	2020	2021	2022
Januar	-	14	7	19
Februar	-	14	13	11
Marts	-	13	20	-
April	2	13	11	-
Maj	-	14	11	-
Juni	-	21	23	-
Juli	6	19	5	-
August	7	19	15	-
September	4	16	20	-
Oktober	8	17	20	-
November	15	33	20	-
December	12	15	15	-
I alt	54	208	180	30

Kilde POLSAS/QlikView: Kriminalitet pr. 25.02.2022. Det bemærkes, at opgørelsen er baseret på tal fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS). Opgørelsen er derfor behæftet med en vis usikkerhed, da POLSAS er et journaliserings- og sagsstyringssystem og ikke et egentligt statistiksystem. Det skal bemærkes, at opgørelsen er baseret på dynamiske data, hvilket betyder, at opgørelsen ikke er endelig. Således vil der kunne ske ændringer afhængigt af tidspunktet for udtrækket af oplysningerne i opgørelsen, idet der f.eks. kan forekomme efterregistreringer.

Bilag 2

	Domfældelse/frifindelse for § 243	Øvrige relevante tiltaler
TfK 2021.775 Ø	Domfældelse	§ 244 (domfældelse)
TfK 2021.548 Ø	Domfældelse	§ 245 (domfældelse) § 266 (domfældelse) § 260, stk. 1, nr. 1 (domfældelse)
TfK 2021.45 Ø	Domfældelse	§ 266 (domfældelse)
TfK 2021.929 Ø	Domfældelse	§ 244 (domfældelse)
TfK 2021. 641	Frifindelse	§ 245, stk. 1 (frifindelse, men dom efter § 244, stk. 1)
U 2022.1091	Domfældelse	§ 216, stk. 1, nr. 1 (frifindelse)
U 2021.2588	Domfældelse	§ 244 (domfældelse) § 245, stk. 1 (frifindelse) § 260, stk. 1, nr. 1 (domfældelse)
U 2022.105	Domfældelse	§ 216, stk. 1, nr. 1 (domfældelse) § 245, stk. 1 (domfældelse)
AM 2019.09.05 B2	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (frifindelse)
AM 2019.10.08 B	Domfældelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 245, stk. 1 (domfældelse) § 260, nr. 1 (domfældelse) § 261, stk. 1 (domfældelse) § 266 (domfældelse) § 216, stk. 1, nr. 1 (frifindelse)
AM 2019.11.29 B	Domfældelse	§ 266 (domfældelse) § 245, stk. 1 (domfældelse) § 244, stk. 1 (domfældelse)
AM 2020.01.08 B	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 261, stk. 1 (frifindelse) § 260, stk. 1, nr. 1 (frifindelse)
AM 2020.02.11 B	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 245, stk. 1, jf. § 21 (frifindelse) § 245, stk. 1 (frifindelse)
AM 2020.04.24 B	Frifindelse	Tilholdsloven (domfældelse)
AM 2020.06.05 B	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse)

AM 2020.06.22 B	Domfældelse	§ 216, stk. 1, nr. 1 og 2 (frifindelse) § 244, stk. 1 og 2 (domfældelse) § 245, stk. 1 (domfældelse) § 266 (domfældelse)
AM 2020.08.25 B	Domfældelse	§ 245, stk. 1 (domfældelse) § 244, stk. 1, jf. stk. 2 (domfældelse) § 266 (domfældelse) § 261, stk. 1 (domfældelse)
AM 2020.09.14 B2	Frifindelse	§ 245 (frifindelse)
AM 2021.02.09 Ø	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 244, stk. 2 (frifindelse) § 266 (domfældelse)
AM 2021.02.16 B	Domfældelse	Tilholdsloven (delvis domfældelse) § 266, stk. 1 (domfældelse) § 260, stk. 1, nr. 1 (domfældelse) § 264 d, stk. 1 (domfældelse)
AM 2021.02.17 B	Domfældelse	§ 245, stk. 1 (domfældelse) § 213 (domfældelse) § 260, stk. 1, nr. 1 (domfældelse)
AM 2021.03.11 B	Frifindelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 266 (domfældelse) § 260 (domfældelse) § 216, stk. 1, nr. 1 og 2 (domfældelse) § 245 (frifindelse)
AM 2022.02.01 B	Domfældelse	§ 244, stk. 1 (domfældelse) § 261, stk. 1 (frifindelse, men domfældelse efter § 260, stk. 1, nr. 1)